

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

JULIJ 2021

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

---

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 13. avgust 2021

Končna redakcija: 13. avgust 2021

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič, Anja N. Huš

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za julij 2021

Za poletni mesec, ko je navadno manj odzivov javnosti, je bil julij 2021 nadpovprečen. Odzivov je bilo 264, med njimi veliko verižnih pisem in sporočil z mnenji in povezavami o epidemiji, ukrepih in zlasti cepljenju in cepivih.

Več poslušalcev je spraševalo, zakaj oddaja Nedeljski gost Vala 202, v kateri je tekla beseda o uradni medicini, zdravnikih, farmacevtih, zdravilih in pandemiji, ni dostopna na spletu. Varuhinja je o vsebini oddaje in ukrepu uredništva napisala poročilo z mnenjem in priporočili, med drugim je vsem programskim ustvarjalcem RTV Slovenija vnovič priporočila seznanitev s priporočilom za poročanje o javnem zdravju. Varuhinja meni, da je uredniška odločitev, da vsebina ni spletno arhivirana oz. dostopna v digitalnem okolju, pravilna.

Varuhinja se je podrobneje seznanila z neprimerno glasbeno vsebino Vala 202 na državni praznik, 26. junija, ter odzivi uredništva in vodstva Radia Slovenija.

Odzivi na televizijske vsebine so se zgostili glede športnih prenosov domačih dogodkov, kolesarske dirke in olimpijskih iger (spregled, komentiranje, oglasne prekinitve) ter podnaslavljanja in prevajanja informativnih vsebin.

Varuhinja je podrobno pojasnjevala pravila glede TV-soočanje pred referendumom o Zakonu o vodah ter preverila, zakaj je uredništvo Parlamentarnega programa predvajalo posnetek strankarskega shoda in v analizi opozorila na neskladje s prakso in merili.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Napake v podnapisih in prevodih.....	4
Referendum 2021.....	6
Odmevi in vprašanja o navzkrižju interesov.....	9
Govor prvaka SDS na TV SLO 3.....	10
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	12
Zakaj ne predvajate starejših razvedrilnih serij?.....	12
III. RAZVEDRILNI PROGRAM	14
Neprimerna opazka voditelja.....	14
IV. ŠPORTNI PROGRAM	15
Nič o mladih kajakaših v Tacnu?.....	15
Komentiranje olimpijskih iger.....	17
V. SPLOŠNO	17
Pohvala.....	17
Ponovitve in oglasi.....	17
Zamuda v sporedu?.....	19
RADIO SLOVENIJA	19
I. RADIO PRVI	19
Moteč avizo.....	19
Neprimeren oglas po pravljici.....	19
II. VAL 202	20
Protest zaradi predvajane skladbe.....	20
V Globalni vasi podcenjujoče do kmečkega okolja?.....	21
Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi.....	23
MMC	24
I. NOVINARSKÉ VSEBINE	24
Koliko konteksta je dovolj ali premalo?.....	24
Referendum: enostransko o zakonu?.....	25
II. UPORABNIŠKE VSEBINE	26
Komentiranje.....	26
III. STORITVE	27
Mobilna RTV aplikacija ne deluje, kot bi morala.....	27
PROGRAMI ZA NARODNI SKUPNOSTI	28
I. TV CAPODISTRIA	28
Zakaj ni podnapisov?.....	28

RTV SLOVENIJA	29
II. JEZIKOVNA KULTURA	29
Ženski priimki v svojilni obliki	29
III. OGLAŠEVANJE	30
Oglasne prekinitve Dirke po Franciji	30
Moteči oglasi	33
IV. TEHNIČNE ZADEVE	34
Spremljanje programov v tujini	34
V. RTV PRISPEVEK	34
VI. VARUHINJA	34
Komu lahko prijavim neresnice v poročanju?	34
VII. SPLOŠNO	35
Covid-19: cepljenje, testiranje in verižna pisma	35
PRILOGE	37
PRILOGA 1: Referendum 2021, kdo lahko sodeluje na referendumskih soočenjih?	37
PRILOGA 2: Protest zaradi predvajane skladbe	39
PRILOGA 3: Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi	43
STATISTIKA	48

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Napake v podnapisih in prevodih

Napačen prevod izjave v Dnevniku

Trije odzivi so se nanašali na prevod izjave predsednice Evropske komisije v daljšem prispevku z Brda pri Kranju v Dnevniku, 1. julija. Pod predsedničino prvo izjavo so bili predvajani podnapisi druge izjave, kar je bistveno spremenilo pomen oz. vsebino prispevka.

»V Dnevniku ob 19uri je na novinarski konferenci Ursula Von De Layen imela govor, ki pa je napačno preveden, celo škodljivo preveden za Slovenijo.« (D. M.)

»Kaj res mislite, da smo vsi vaši gledalci popolnoma neumni ... Kako si dovolite predvajati tak prevod, kaj mislite, da nihče ne razume angleško??« (S. J.)

»TVS si je privoščila popolnoma nesprejemljiv, do gledalcev ponižujoč in do predsednice EC škandalozen »podvig«, ko je v petek predvajala napačno, tendenciozno, zavajajoče, v stilu zadnje čase ustaljenih manir iskanja (navideznih) škandalov preveden del tiskovne konference ob začetku predsedovanja Slovenije Svetu Evrope. Kar je seveda eklatantno kršenje pravic gledalcev do verodostojne obveščенosti!« (J. Ž.)

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič** je pojasnila:

»Prispevek v TV Dnevniku o prvem dnevu predsedovanja Slovenije Svetu EU in obisku Evropske komisije v Sloveniji je nastajal v izjemno veliki časovni stiski, zato je pri izpisu prevoda prve izjave predsednice Evropske komisije prišlo do napake in do objave začetka prevoda druge izjave, ki je sledila tej prvi.

Izjavo smo v ponedeljkovem TV Dnevniku s pravilnim prevodom ponovili, saj se nanaša na začetek predsedovanja Slovenije in odpiranje Evrope.

Napako obžalujemo, saj smo v vsebine, povezane s slovenskim predsedovanjem Svetu EU vložili res veliko truda in pripravili res veliko vsebin, za napako pa se v imenu IP TVSLO tudi opravičujem.«

Varuhinja je dodala, da si želi, da bi bilo tovrstnih napak v javnem mediju čim manj in da bi jih – če je to sploh mogoče – povsem izkoreninili:

»Še posebej obžalujem, če do napake pride v delu programa in na način, ki pri posameznikih vzbuja vtis, kot bi šlo za neko ozadje ali namero, čeprav gre le za nepredvidljivo tehnično ali izvedbeno zadevo. A zato ni nič manj neprijetna.«

Gledalec **J. Ž.** je v odgovoru na odgovor izrazil razočaranje, ker napaka ni bila odpravljena v isti oddaji; pričakoval bi opravičilo takoj ali vsaj naslednji dan:

»Ponovno sem dvakrat pogledal ponedeljkov Dnevnik, in v njem ni nikakršnega opravičila niti pojasnila, temveč le ca 10 s posnetek predsednice Evropske komisije; res sicer s pravilnim prevodom, a vržen med druge prispevke brez kakršnega koli uvoda, pojasnila, osmišljenja, pa še to šele 12. minuto Dnevnika!«

Varuhinja je podala splošno pojasnilo, zakaj napak včasih ni mogoče popraviti takoj:

»Pojasnjujem, da v primeru večjih izvedbenih oz. tehničnih napak to običajno ni mogoče, saj v tako kratkem času, v tem primeru do konca oddaje, običajno ni mogoče ugotoviti, zakaj je prevod 'preskočil': kar smo gledali kot prevod k prvi izjavi, je sodilo k drugi izjavi.

S tem, ko se pravilno dejstvo (novica, ime, podatek, prevod ...) objavi v neki drugi oddaji – isti ali naslednji dan – pa se neizogibno zgreši del publike iz oddaje, ki je spremljala oddajo. Zato je zaželeno, da napak sploh ni. Kar pa je žal le cilj, ki ga v nobenem mediju (kakor tudi v življenju) ni mogoče povsem doseči.«

Napaka pri podnaslavljanju v Odmevih

Gledalka **B. M.** je opozorila na napake pri podnaslavljanju tujih izjav v Odmevih, 2. julija.

»Ali si gledalci res zaslužimo le to, da je režija sporočila, da podnapisov ni bilo? Razumem, da lahko nastopijo tehnične težave, zdi pa se mi tudi, da vedno obstaja možnost, da se rešijo. Zgodilo se je ponovno včeraj pri Odmevnih, ko so izjave dajali tuji novinarji. Prosim, da TV reši problem tako, da ne bo ostalo le pri suhoparnem opravičilu, ampak, da korektno predvajate popolni prispevek s podnapisi še enkrat. In to ob vsakem takem tehničnem zapletu, ne le včerajšnjem.«

Varuhinja:

»Če se pri podnaslavljanju zgodi tehnična ali izvedbena napaka, je smiselno čim prej predvajati pravilno podnaslovljeno vsebino. Težava pa je v naravi medija: v primeru realizacijskih zapletov je le malo možnosti, da bi pravilno vsebino lahko pripravili in predvajali še pred koncem iste oddaje. Če se napaka popravi v eni od naslednjih oddaj, pa je velika verjetnost, da popravek ne bo dosegel vsega občinstva. Zato si upravičeno želimo, da bi bilo tovrstnih napak čim manj oz. da bi jih po možnosti izkoreninili.

Še posebej obžalujem, če do napake pride v delu programa in na način, ki pri posameznikih vzbuja vtis, kot bi šlo za neko ozadje ali namero, čeprav gre le za nepredvidljivo tehnično ali izvedbeno zadevo. A zato ni nič manj neprijetna.

Tudi napaka, ki jo omenjate v sporočilu, je bila popravljena, vendar šele naknadno, v drugi oddaji, s predvajanjem pravilno podnaslovljene vsebine, vendar je medtem nastalo veliko slabe volje.

Menim, da bi bilo tudi na podlagi te neprijetne izkušnje smiselno premisliti o vzpostavitvi spletnega naslova RTV Slovenija – v okviru portala rtv slo.si - za objavo popravkov in razjasnitev, po vzoru spletišč številnih tujih medijev (v angl. corrections nad clarifications), kjer bi v primeru takšnih napak v najkrajšem času poskrbeli za popravek.«

Še ena napaka v prevodu

Gledalec **M. N.** je opozoril na napačen prevod v Poročilih ob 17ih, 12. julija.

»Pri devniku ob 17. uri je bil prispevek o italijanskih navijačih, ki so proslavljali zmago Italije na EURO 2020, in je bila izjava starejšega navijača, da je bila Italija nazadnje prvak leta "sessant'otto" prevedena z letnico 1986, in je zato nerazumljivo, ko je dejal, da je takrat bil še otrok in se slabo spominja. Pravilno je seveda leta 1968. Torej graja za prevajalca iz italijanščine.«

Varuhinja se je zahvalila za opozorilo in o napaki obvestila uredništvo.

Referendum 2021

Kdo lahko sodeluje na referendumskih soočenjih?

Varuhinja je prejela več odzivov glede referendumskega soočenja o Zakonu o vodah. Pred oddajo 7. julija sta varuhinji pisala dva gledalca, ki ju je skrbelo, ali bodo pravila uveljavljena tako, da bo soočenje uravnoteženo. O dvomih sta brala v tisku. Po soočenju je prejela še en odziv.

»Še en dokaz več, kaj vse ta vlada počne, da referendum o vodah ne bi uspel. Na žalost jim pomaga tudi RTV SLO, ki očitno vedno bolj pada pod vpliv trenutne oblasti!« (**A. Š.**)

»Kot javni medij, je RTV zavezan k uravnoteženosti, kar v praksi naredi z enakomerno razporeditvijo časa v etru. Zanima me, kako si razlagate uravnoteženost soočenja pred referendumom, v sredo 7. 7. Ob 8ih zvečer, ko bo le predlagatelj zakona imel "jokerja", ki ne bo "uravnotežen"?" (**M. K.**)

»Pišem v zvezi z oddajo Soočenje pred referendumom o vodi, ki je bila na sporedu včeraj, to je 7.7. zvečer na vašem 1. sporedu. Vodila jo je gospa Petrovčič. V začetnem delu oddaje je povedala, da vlada ne sme sodelovati v soočenju. Nato je razložila, kaj piše v zakonu, potem pa kar 15 minut pustila, da si je minister Vizjak delal reklamo. Kaj je delal minister Vizjak v oddaji? Prozorno, ponižujoče in nedopustno, kar si je dovolila voditeljica. Druga manipulacija je bila s predstavniki neopredeljenih. Kaj bi naj zagovarjali neopredeljeni v soočenju? Glede na slišano, so to bili navadna trobila vlade.« (**M. T.**)

Varuhinja je z odzivoma seznanila odgovorno uredništvo Informativnega programa in počakala, da je bila oddaja predvajana, saj se o programskih vsebinah RTV Slovenija ne sme

izrekati vnaprej, ampak šele post festum, torej po predvajanju; pridobila je tudi pojasnilo uredništva glede pravne podlage za takšno ureditev (gl. **PRILOGA 1** na str. 37)

Primer odgovora z **MNENJEM** varuhinje:

»Menim, da so programski ustvarjalci svoje delo opravili v okviru omejitev, ki jih javnemu mediju nalaga zakonodaja. Menim tudi, da so bile te okoliščine v oddaji ustrezno pojasnjene, kakor tudi, da je občinstvo lahko pridobilo – vsaj v grobem in v jasnih obrisih – vpogled v ključne argumente ZA in PROTI. Kot varuhinja si želim, da bi bilo pravila mogoče razkleniti do te mere, da bi lahko izpeljali tudi poglobljena, vsebinska soočenja med zagovorniki obeh strani, saj je v oddajah, v katerih sodelujejo vsi predstavniki organizatorjev kampanje, nemogoče izpeljati pravo soočenje, ampak le nanizati ključne informacije v skopo odmerjenem času.

Seveda ne gre la za zadrego javne televizije, ampak tudi javnega radia oz. vseh programov RTV Slovenija, ki pripravljajo referendumске vsebine. Zdi se, da te omejitve še najlaže premosti spletni medij (MMC), kjer niso vezani na sekunde in minute.

Čeprav so za tokratno spremljanje referendumске kampanje na RTV Slovenija zaradi odločitve ustavnega sodišča veljala nekoliko drugačna pravila, je smiselno dodati, da je tudi dosedanja ureditev odpirala veliko dilem. Nekaj jih je zapisanih v analizi, ki sem jo objavila v Poročilu za [november 2018](#), str. 64–71.«

V odgovorih na odgovor sta dva gledalca vztrajala, da je bilo soočenje nepošteno in da je dajalo prednost vladni strani:

»Še vedno nimam odgovora na preprosto vprašanje, zakaj se ministru, ki je podpornik zakona ni štel čas k podpornikom zakona? In ali je to uravnoteženo? Torej ali ne bi bilo bolj uravnoteženo če bi pobudnik referendumа imel prav tako možnost predstavitve pogledov pred formalnim soočenjem? So toraj vse živali enake ampak ene živali so bolj enake od drugih tudi na RTV?

Vlada je pravtako delovala propagandno, ni predstavili objektivnih informacij, še več lagala je, pa tudi RTV jih ni predstavil, ampak so jih bili primorani nasprotniki referendumа (kot je npr. kršitve prava pri sprejemanju zakona). Ali je to korektno? Ali so bile kršene pravice gledalk in gledalcev? Je to RTV, ki ga zaslužimo?

Nisem strokovnjak na področju medijev, menim pa da je bila ena stran privilegirana. Imela je praktično prvi in zadnji govor v debati, pa se delajte, da minister ni sodeloval v formalin debati kolikor hočete, da je lagala ter zavajala, RTV pa bila temu opazovalka in je na tak način dajala potuho dezinformacijam ter časovno privilegirala pobudnike zakona, med katere spada tudi vlada, ki je že tako v poziciji moči.« (**M. K.**)

»Minister Vizjak je na začetku oddaje predstavil svoja stališča ZA novelo zakona o vodah, a mu pri tem voditeljica Vida Petrovčič NI jasno napovedala oziroma časovno

omejila trajanje njegovega zagovora, ki je nato skupaj s vprašanji voditeljice trajal dobrih deset minut (20:05 – 20:16).

Preostalim udeležencem ZA in PROTI noveli je tako ostalo skupaj ca 40 minut, ali ca 20 minut vsaki skupini. Glede na to, da je minister Vizjak spadal v skupino ZAgovornikov novele, se mi zdi bolj logično in pravično, da bi skupni čas te razprave (10 + 40 = 50 minut) razdelili po principu "fifty - fifty", torej po 25 minut eni in drugi polovici - zagovornikom in nasprotnikom novele zakona.

Ne spomnim se, ali pa se motim, vendar pa na vseh dosedanjih podobnih oddajah predlagateljem kakšnega zakona, odloka ... ni bil odmerjen poseben čas za razpravo oziroma svojo obrazložitev, ampak vedno v sklopu skupine privrženecv ZA. Še enkrat – morda se motim!?!« (A. Š.)

Primer dodatnega pojasnila **varuhinje**:

»Model, ki se ga spomnite in bi se vam zdel primernejši, je bil v veljavi pred odločbo ustavnega sodišča, s katero so po referendumu o drugem tiru I. 2017 presodili, da vlada ne more biti organizator kampanje in zato – če poenostavim - tudi ne more biti obravnavana kot zagovornica/nasprotnica zakona.

Predlagam vam, da si še enkrat pogledate pojasnilo urednice Rijavec – Bartha, v katerem piše, kaj je odločilo ustavno sodišče v začetku I. 2018: referendum o drugem tiru so namreč razveljavili ravno zato, ker so presodili, da vlada ne sme biti organizatorica kampanje oz. v taboru ZA ali PROTI. Pri tem so izhajali iz idealistične predstave, da bo predstavnik vlade, ki si je prizadeval za neko zakonsko rešitev (ali ji nasprotoval) sposoben v predstavitvev zajeti tudi pomisleke oz. poglede nasprotne strani, da torej ne bo agitiral ZA/PROTI, temveč pojasnil okoliščine in nanizal dejstva. Praktično realizacijo tega pričakovanja ustavnega sodišča smo spremljali v TV-soočenju minuli teden.

Tehnično gledano, po ministrovem nastopu nobena stran (organizatorji kampanje ZA ali PROTI) ni bila privilegirana, sodelujoči so imeli na voljo enako minutažo, res pa je, da je bilo zagovornikov izbire PROTI bistveno več, kar pomeni, da so imeli posamezniki za nastop na voljo manj časa kot tisti zagovorniki izbire ZA, ki jih je bilo bistveno manj. So pa gledalci iz tega dobili tudi jasno predstavo, kateri argument oz. izbira ima v soočenju več zagovornikov.

V analizi, ki sem jo pripravila pred odločitvijo ustavnega sodišča (do nje ste dostopali prek povezave, ki sem vam jo poslala), sem zapisala, da bi si moral javni medij prizadevati za bolj pregledno predstavitvev argumentov ZA oz. PROTI, saj je bil tudi prejšnji model daleč od idealnega. Ali bo po zadnji referendumski izkušnji medij poskusil najti nov model, ki bo še vedno v soglasju z odločbo ustavnega sodišča? Na to vprašanje nimam odgovora, upam pa, da se bo to zgodilo, saj iskreno verjamem,

da ima javni medij tudi vlogo pomočnika državljanom pri odgovornem državljskem odločanju.«

Pohvala: Kaj pomeni glas ZA in kaj PROTI?

Gledalka **D. S.** je telefonsko pohvalila Prvi dnevnik 6. julija, ker so v njem jasno in razumljivo razložili, kaj pomeni glas ZA ali PROTI. Povzetek odziva:

»Že ves čas sem v dilemi, kako glasovati in mi nič ne pomaga, če vsak dan gledam televizijo. Res je, da na TV SLO – ki jo edino gledam – povedo, kaj kdo pravi, kar naj bi nam omogočilo, da se vsak sam odločil. Težava je, ker so izjave, ki se predvajajo, premalo razumljive ali nerazumljive, zato si pravzaprav prisiljen, da se opredeliš na podlagi tega, kdo govori, ne pa na podlagi tega, kaj govori. Državljeni bi se želeli odločati po vsebini in ne po tem, kdo kaj zagovarja, saj gre vendar za vodo in naše naslednje rodove. V tej oddaji pa je le bilo povedano malo manj komplicirano oz. tako, da mi je olajšalo odločitev ZA ali PROTI.«

Odmevi in vprašanja o navzkrižju interesov

Gledalec **I. S.** se je pritožil nad vodenjem Odmevov 15. in 16. julija, ko sta v oddajah gostovala obrambni minister Matej Tonin in novoizvoljeni minister, pristojen za digitalno preobrazbo Mark Boris Andrijanič. Zmotila so ga voditeljeva vprašanja o Andrijaničevem domnevnem lobiranju za podjetje Uber.

»1.V pogovoru voditelja z ministrom Toninom je voditelj lažno/zaničljivo podtikal gostu : -da je bil predlagani minister za digitalizacijo lobist Uberja , dejansko je bil zaposlen v tej korporaciji za področje korporativnega upravljanja, status lobista nikoli ni zaposlitev v korporaciji/naročniku lobiranja;

-Bergant je bil celo tako žaljiv , da je funkcijo lobista sprevrženo podtikal celo na Odmevih 16.7. samemu izvoljenemu ministru.«

Varuhinja si je pogledala oddaji in odgovorila:

»V Odmevih 15. julija je voditelj oddaje obrambnega ministra Mateja Tonina, ki je tudi predsednik NSi - stranke predlagateljice kandidata za novega ministra, spraševal o kandidatovem lobiranju za Uber, pri tem pa ni nikoli dejal, da bi imel ta kandidat pri korporaciji/naročniku status lobista.

V Odmevih, 16. julija je voditelj oddaje vprašanje o lobiranju in zastavil tudi novemu ministru Marku B. Andrijaniču, da je lahko sam pojasnil svoj po vlogo oz. morebitno navzkrižje interesov. Voditelj oddaje Igor E. Bergant je pri tem izhajal iz dejstva, da so številne poslovne prakse Uberja v minulih letih v številnih državah sveta naletele na hude kritike (ustanovitelj podjetja se je moral celo umakniti z vrha posloводства), v nekaterih državah (in zlasti mestih) pa Uber ni dobil dovoljenja za delovanje (ali pa mu je bilo odvzeto).

Menim, da sta v tem kontekstu novinarska radovednost in kritična distanca utemeljeni. Menim, da je vaš očitek o podtikanju neupravičen.«

Govor prvaka SDS na TV SLO 3

Dva pritožnika je zmotilo, ker je bil na Parlamentarnem programu (TV SLO3) 27. julija v celoti predvajan govor predsednika SDS Janeza Janše na strankarskem shodu tri dni prej.

Spraševala sta o zasnovi Parlamentarnega programa in o skladnosti predvajanja konkretne vsebine s standardi in merili. Pri tem sta se sklicevala na zapis Borisa Vezjaka na portalu In media res (vezjak.com). Primer odziva:

»Kot je v svojem zapisu navedel tudi dr. Vezjak, gre za sum kršitve poklicnih meril, ko gre za poročanje o delovanju političnih strank.

TV Slovenija ni strankarski medij, na katerem bi integralno predvajali strankarske govore tj. politično propagando katere koli stranke, temveč je javni medij, zavezan k profesionalnem in nepristranskem novinarskem poročanju o vseh političnih strankah.

Predvajanje politične propagande posamezne politične stranke v programih javne televizije zunaj obdobja in pravil, ki veljajo za volilne kampanje, je v nasprotju s poklicnimi merili in standardi, verjetno tudi v nasprotju z zakonodajo.

Hkrati v tem primeru gre tudi za sum kršitve zakonskih določil o namenu Tretjega programa TV Slovenija.

Ta program ni namenjen predvajanju integralnih govorov na shodih političnih strank, temveč »neposrednim prenosom sej Državnega zbora Republike Slovenije in njegovih delovnih teles ter predvajanju posnetkov teh sej, kadar neposredni prenos ni mogoč, in celovitemu informiranju javnosti tudi o vsem drugem parlamentarnem dogajanju, vključno s sejami Državnega sveta Republike Slovenije, mednarodnimi aktivnostmi parlamenta, posveti v organizaciji Državnega zbora Republike Slovenije oziroma njegovih delovnih teles ali Državnega sveta Republike Slovenije in drugimi aktivnostmi, povezanimi z uresničevanjem ustavnih pristojnosti slovenskega parlamenta.« (B. P.)

Uredniški odgovor je posredoval **Aleš Malerič**, ki je v odsotnosti nadomeščal odgovorno urednico Informativnega programa:

»Naša običajna praksa je, da na tretjem programu TV Slovenija brez reza pogosto objavljamo in ponavljamo različne tiskovne konference, seje in tudi kakšen govor. Objavljamo jih, ker je njihova vsebina pomembna za informiranost in življenja državljanov ter državljanek. Nagovori predsednika slovenske vlade so za državljane pomembni že zaradi funkcije in zadalžitev predsednika vlade. V času pandemije in slovenskega predsedovanja Svetu EU še toliko bolj, pa naj gre za Janšove uradne nastope v vlogi predsednika slovenske vlade ali za nastope v vlogi predsednika stranke ali za zasebne tweete. Zdajšnji predsednik vlade med nastopi v eni ali drugi ali tretji vlogi ne dela bistvenih in striktnih razlik ter govori tudi o stvareh, ki so

pomembne za življenja vseh državljanov. Po tehtnem premisleku in izključno iz tega razloga smo se strankarski nagovor predsednika slovenske vlade zato odločili objaviti brez reza.«

Varuhinja je v analizi opozorila ne neskladje s prakso in merili:

»Posnetek govora predsednika SDS sem poslušala, saj me je zanimalo, ali je bila vsebina – kot izhaja iz uredniškega pojasnila – javnopomembna, ali je torej vsebovala podatke, informacije in dejstva, ki nagovarjajo vse državljane, ali pa je bila strankarske narave, s političnimi oz. propagandnimi sporočili, namenjenimi udeležencem tradicionalnega strankarskega shoda. Menim, da se v konkretnem primeru uredništvo ne more sklicevati na merilo, po katerem predsednik vlade tudi kot predsednik stranke izreka »stvari, ki so pomembne za življenje vseh državljanov«. V predvajanem govoru prevladujejo sporočila o stranki SDS, njenem delovanju, uspehih, ciljih in dosežkih, težavah zaradi nagajanja na političnem prizorišču ter napovedi zmage na prihodnjih volitvah, h kateri lahko strankini aktivisti prispevajo kot 'ojačevalci' na shodu izrečenih besed. Menim, da lahko kot vsebino v najširšem javnem interesu označimo krajša sporočila o ohranitvi gospodarske stabilnosti ter pomembnosti cepljenja, uveljavljanja PCT pogojev, nadaljnega previdnega ravnanja v epidemiji, ki naj ga ne omaje širjenje teorij zarot po spletu.

Pomembno je poudariti, da je v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike v tč. [4.2](#) Prispevki o političnih strankah izrecno zapisano, da mora RTV Slovenija v spremljanju strankarskega življenja uporabljati »**enak odnos do vseh parlamentarnih strank**«, načelo verodostojnosti (tč. [1.4](#)) pa javnemu mediju ndr. nalaga, da se izogiba ravnanjem, ki bi jih bilo mogoče razumeti kot solidariziranje ali podporo eni izmed strank ali skupin strank. Preverila sem, kako so v uredništvu Parlamentarnega programa ravnali 19. junija, ko sta potekala strankarska kongresa SDS in Desus. Ta dan (in tudi dan kasneje, 20. junija) niso predvajali nobenega strankarskega govora s teh kongresov.

Uredništvo je v odgovoru omenilo **merilo prekrivanja vlog predsednika stranke in predsednika vlade**, ko so tudi strankarski nastopi premierjev lahko vsebinsko v javnem interesu. Zato sem želela preveriti, kakšna je bila glede tega dosedanja praksa. Uredništvo sem prosila za seznam morebitnih enakih primerov iz zadnjih petih let; s tem obdobjem namreč zajamemo tri vlade treh strankarskih prvakov (Cerarjeva, Šarčeva in Janševa). Ali so že kdaj prej objavili daljši strankarski nastop predsednika vlade? Podatkov uredništvo ni uspelo zagotoviti; ker je čas dopustov, sem predlagala, da si za to vzamejo čas. Če bom podatke prejela, vam jih bom posredovala naknadno, objavila pa jih bom tudi v mesečnem poročilu.

In še glede **zasnove** Parlamentarnega programa (TV SLO3).

Po zakonu o RTV Slovenija je ta program namenjen parlamentarnih vsebinam ([ZRTVS-1](#), čl. 3, druga alineja).

Takšna je tudi zasnova programa, opisana v Programsko-produkcijskem načrtu. V [PPN 2021](#) (str. 30 in 31) so poleg prenosov sej Državnega zbora, Državnega sveta, parlamentarnih teles in Evropskega parlamenta izrecno napovedani le še »povzetki, pogovori, informacije«, glede oddaj pa »dva pogovora na teden o temah, povezanih z delom slovenskega in Evropskega parlamenta«. Ti oddaji sta Na tretjem ..., ki vključuje pogovore, soočenja, komentarje in povzetke o aktualnostih v DZ, DS in EP, ter Odkrito, za kateri v spletnem opisu piše: »V njej sogovorniki z voditeljem Igorjem Pirkovičem iz različnih zornih kotov analizirajo in komentirajo pomembna politična, gospodarska in družbena vprašanja.« V praksi se v parlamentarni program (TV SLO3) umeščajo še različne ponovitve, dnevnoinformativne oddaje s tolmačenjem za gluhe in – v času epidemije – tiskovne konference vlade, in sicer praviloma takrat, ko ni prenosov. Pri tem omenjam, da je v nedavni pritožbi gledalca, ker je bil zaradi vladne tiskovne konference prekinjen prenos seje parlamentarne komisije, vodstvo Zavoda izrecno zapisalo, da za takšno prekinitvev ni bilo podlage ([poročilo za junij](#), str. 16).

Na koncu pojasnjam, da kot varuhinja nimam pristojnosti ali kompetenc za razlago zakonov, kakor tudi ne za snovanje programskih načrtov ali nadzor nad PPN. Na morebitne nedoslednosti ali dileme, o katerih mi pišejo gledalci, opozorim odgovorno uredništvo Informativnega programa, vodstvo TV Slovenija in RTV Slovenija. Odzive občinstva, odgovore in pojasnila vključim v mesečna poročila in o odmevnejših zadevah poročam Programskemu svetu.«

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Zakaj ne predvajate starejših razvedrilnih serij?

Gledalka **M. M.** si želi več razvedrilnih vsebin in si želi, da bi na TV Slovenija predvajali humoristične nadaljevanke iz osemdesetih in devetdesetih let.

»Ponovno vam pišem zaradi razvedrilnega programa, ki ga skoraj ni več. A res ne morete predvajati starih kratkih komedij kot so Zlata dekleta, Alo-Alo, Želite milord, vikarka iz Dibleya, ...??? Veliko jih je iz osemdesetih in devetdesetih let. Pa ne mi prosim spet financ navajati. Plačujemo naročnino in če že niste zmožni poročati resnice glede aktualne situacije, potem nam dajte vsaj nekaj razvedrila. Naj bo naš denar vsaj pametno porabljen.«

Odgovor **pisarne varuhinje:**

»Varuhinji ste, kot omenjate v sporočilu, že pisali, in sicer 11. decembra 2018, s podobno željo. Takrat smo vam posredovali pojasnilo urednice Uredništva za tuje programe glede omejitev, s katerimi se javna televizija sooča pri predvajanju nanizank (starejših in novejših). Vsekakor glavna omejitev ostajajo avtorske pravice.

Pojasnjujemo, da je za sleherno predvajanje arhivskih vsebin (t. i. avdiovizualnih del) treba urediti in kupiti avtorske pravice. To velja tudi za nadaljevanke, ki jih omenjate. Za predvajanje je treba z avtorji in/ali njihovimi dediči doseči dogovor o ceni, skleniti pogodbo in ta znesek tudi plačati. Nemalokrat se zgodi, da bi bili ti zneski tako visoki, da jih ni mogoče zagotoviti. Spodaj v ilustracijo kopiram odlomek iz intervjuja Žive Emeršič, urednice dokumentarnega programa TV Slovenija, ki je bila pred tem dolga leta odgovorna urednica Kulturno-umetniškega programa TV Slovenija, kamor sodijo tudi igrane vsebine (filmi, nadaljevanke). Morda boste boljše razumeli, s kakšnimi zadregami se srečuje javni medij, ko gre za avtorske pravice.

Morda je smiselno dodati, da se avtorske pravice kar naprej dražijo (kot tudi sicer različni stroški), medtem ko se RTV-prispevek že deset let ni povišal niti za cent. Razumljivo je, da javnost od javnega medija pričakuje, da radijske, spletne, digitalne, televizijske in druge ponudbe ne zmanjša, ampak kvečjemu poveča. Razumljivo pa je tudi, da povečanje z vedno manj denarja verjetno ni realno. Tega ne omenjamo kot advokati RTV, ampak zato, ker menimo, da imate plačniki RTV-prispevka pravico vedeti, kako je s tem.

Omenjamo, da sta za razvedrilo in bolj sproščene vsebine na TV Slovenija pristojna Razvedrilni program in Program plus, kjer pripravljajo tudi vsebine, ki so vam všeč (Joker, Vikend paket, Vem!, V petek zvečer, Kaj dogaja?, Dobro jutro, Čez planke; poleti pa predvsem koncerti, oddaja Poletni pozdrav in Poletno jutro).

Dodajamo še splošno pojasnilo, da RTV-prispevka ne plačujete za gledanje televizije, ampak z njim prispevate za ponudbo celotnega javnega medijskega servisa, v katerem je televizija samo en drobec. Če vas zanima, za kaj se namenja RTV prispevek in morda zmotno menite, da se porabi le za TV Slovenija, vam lahko v branje priporočim to povezavo: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo>.«

Odlomek iz intervjuja z **Živo Emeršič**, nekdanjo odgovorno urednico Kulturno-umetniškega programa, v tedniku Reporter, l. 2020:

»Naš arhiv je ogromen. Vzdrževanje je drago, saj gre za gradiva, ki propadajo in jih je treba prenesti na druge, trajnejše nosilce. Na drugi strani imamo lastnike ali dediče avtorskih pravic, ki menijo, da je že prenos na digitalni nosilec predmet avtorskih pravic, s čimer nam povzročajo dodatne zaplete. Na tem področju bi morali rešitev poiskati skupaj z državo, saj arhiv ni le naša stvar, gre za javno dobro, za skupno kulturno dediščino.

VPR: Zakaj preprosto ne prepustite arhiva nacionalnemu arhivu?

To so zelo zapletene systemske stvari, ni tako preprosto. V času stoletnice Franceta Štiglica so nas okarali, da smo naredili premalo. Se strinjam, ampak to ni bila naša želja. Predvajali smo film Dolina miru, licenco smo odkupili od SFC-ja, nismo pa mogli

predvajati ničesar drugega, še posebej ne njegovih serij, saj se s pravnim zastopnikom njegovih dedičev nismo mogli sporazumeti o vrednosti avtorskih pravic.

VPR: V zadnjih letih je zelo težko narediti dokumentarni film, saj se takoj pojavi gora zahtevkov po avtorskih pravicah. Kako je to sploh mogoče, glede na to, da je bila večina avtorjev tako ali tako zaposlena na TVS in delala po naročilu?

Zakon o avtorskih pravicah določa, da je varno časovno območje le deset let, po tem času pa je treba spet plačati avtorske pravice. Starejše generacije naših predhodnikov imajo pogodbe za honorarje, ki jih danes ne moremo izplačati, ker bi finančno ogrozili sprotno novo produkcijo. Ob 500-letnici reformacije smo, recimo, ponovili serijo o Primožu Trubarju s Poldetom Bibičem v glavni vlogi in smo se pogajali z avtorji oziroma dediči o vrednosti avtorskih pravic. Bili so dovolj razumni, zato smo serijo lahko predvajali.«

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Neprimerna opazka voditelja

Gledalca **A. S.** je zmotila voditeljeva domislica na koncu oddaje Vem!, 30. julija:

»Voditelj kviza Vem! Anže Zevnik je na koncu oddaje dne 30. 7. 2021 omenil predmete, ki jih je v svojem življenju pojedel Francoz Michel Lotito. Omenjeni voditelj kviz pogosto zaključi zelo zabavno in izvirno, tokrat pa je šel s svojo opazko predaleč. Rekel je (navajam po spominu, saj oddaje trenutno še ni na spletu), naj mu od zdaj naprej nihče več ne reče, da je lačen.

V obdobju, ko je vsak deseti človek na Zemlji podhranjen in ko več kot petina ljudi v Afriki trpi lakoto (<https://www.rtvsllo.si/svet/pandemija-covida-19-povecala-lakoto/587462>), je takšna pripomba enostavno nepotrebna in žaljiva do ljudi. Razumem, da je bila izrečena v TV kvizu in ne v kakšni resnejši oddaji, ampak vseeno, take besede se ne spodobijo, zanje pa bi se voditelj moral opravičiti. Upam, da bo podobnega mnenja vsaj še odgovorni urednik. Sicer je enostavno najbolje, da Združenim narodom oba skupaj predlagata, da svetovno lakoto odpravimo z uživanjem železa pa tudi plastike, ki je je zavržene na svetu ogromno ...«

Gledalcu je v imenu uredništva odgovorila urednica oddaje **Dajana Makovec**:

»Zahvaljujemo se vam za tehtno pripombo na voditeljev zaključek omenjenega kviza Vem! Kot ste že sami omenili, vsakič pove kakšno zanimivost in ta je bila po eni strani zanimiva, po drugi pa bizarna. Strinjamo se, da je bila voditeljeva pripomba vsaj nepotrebna, če ne nespodobna. Pogovorili se bomo z njim in pazili, da v prihodnje ne bo prihajalo do podobnih zdrsov.

Še naprej vam želimo veliko prijetnih trenutkov ob spremljanju kviza.«

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Nič o mladih kajakaših v Tacnu?

Gledalko **M. M. D.** je zmotilo, ker je TV Slovenija premalo poročala o svetovnem prvenstvu v slalomu na divjih vodah za mladince, ki je med 6. in 11. julijem potekalo v Tacnu.

»Vsi vemo, da se svetovna prvenstva organizirajo zgolj vsakih nekaj let in da takšen dogodek gostimo v naši mali deželi, prav tako ni vsakdanja stvar. Naj vas obvestim, da je prejšnji teden po brzicah v Tacnu svojo tekmovalnost, timski duh in mladostno grajenje samozavesti, medkulturno sodelovanje in srečevanje ter izmenjavo izžarevalo več kot 300 mladih iz kar 34 držav celega sveta, vključno s 25 mladimi slovenskimi reprezentanti.

Otvoritev prvenstva je potekala prejšnji teden v ponedeljek, v torek pa so v moštvenih tekmah slovenski mladi športniki z izjemnimi ekipnimi uspehi že osvojili prve kolajne na svetovnem prvenstvu (dve zlati in eno bronasto). Omembe dogodka in/ali omembe uspeha ni bilo zaznati na radarju vaše RTV. Bil pa je prostor v glavnih športnih poročilih za ples in videz udeleženca iz Tonga na prejšnjih olimpijskih igrah. Pojasnilo vašega uredništva je bilo, da so se pričeli dopusti in da boste prisotni ob morebitnih uspehih na posameznih tekmah. /.../

/.../ razumem in se zavedam, da na Televiziji Slovenija ni vedno prostora za vse dogodke, ki se odvijajo okrog nas, a kljub temu sem prepričana, da državljani Slovenije upravičeno pričakujemo od nacionalne medijske hiše, da z vsaj enim poštenim prispevkom oriše tako pomemben dogodek kot je svetovno prvenstvo mladih, ki se le vsake toliko časa odvija prav v naši soseščini. Poleg tega je to najboljši način za pozitivna sporočila, ki jih lahko v teh časih dajemo mladim, s promocijo športa, povezovanja in trajnostne naravnosti športov, ki se odvijajo v naravnih okoljih.

Sprašujem, koliko svetovnih prvenstev smo v Sloveniji gostili v letošnjem letu, ko je dogodkov že tako malo? Sprašujem vas, kakšni so vaši kriteriji za poročanje o dogodkih in ali razmišljate o tem, kaj bi bilo potrebno, da bi se spremenili v smeri, da bi državljani dobivali več pozitivnih informacij, ki prispevajo h kohezivni in razvojno naravnani družbi in ne zgolj k pogrevanju afer, zgodovine, preprirov in političnih bojev?

Drznim si upati, da bo vsaj kdo izmed vas, ali nekdo od vaših asistentov, prebral tole sporočilo in nekoliko razmislil. Naši mladi si zaslužijo več in boljše. Tako radi imamo na jeziku tisto, da na mladih svet stoji. Pa to tudi res mislimo?«

Gledalka je prek Službe za komuniciranje prejela pojasnilo uredništva **Športnega programa**:

»V informativnih oddajah smo o svetovnem prvenstvu v Tacnu poročali dvakrat; povedali smo, da na Savi poteka svetovno prvenstvo in da so se začele posamične tekme ter nato ob največjem slovenskem uspehu, bronasti medalji Jana Ločnikarja. Pri tekmovanjih mlajših kategorij sledimo kriteriju, da poročamo o osvojenih kolajnah slovenskih športnikov na mladinskih svetovnih in evropskih prvenstvih.

Glede na to, da je bilo svetovno prvenstvo v Sloveniji, bi lahko morda res poiskali zgodbo za prispevek, vendar TV Slovenija podporo kajakaškemu športu tako na divjih kot tudi mirnih vodah kaže s prenosi tekem svetovnega pokala, evropskih in svetovnih prvenstev ter olimpijskih iger in rednim poročanjem o dogajanju v naši reprezentanci v informativnih oddajah. Zato, ker si slovenski kajakaški šport to s svojim delovanjem, v katerega sodi tudi tako rekoč vsakoletna organizacija velikih tekmovanj mlajših kategorij v spustu in slalomu, predvsem pa z vsemi uspehi, tudi zasluži. Vendarle govorimo o enem od največkrat z medaljo nagrajenih slovenskih športov, od danes tudi z zlato olimpijsko medaljo.«

Gledalka je odgovorila:

»Kot osrednja novinarska hisa bi davkoplacevalci upravičeno pričakovali, da vsaj veste, o čem govorite. Prvi dan tekmovanj ves čas navajanega prvenstva so potekale ekipne tekme, kjer so slovenski mladinci osvojili 2 ZLATI in mladinke 1BRONASTO medaljo na svetovnem prvenstvu. Torej 3 MEDALJE. Kje je bila nacionalna RTV???? Slabo ste obvesceni ali pa namerno zavajate. Oboje je nesprejemljivo!«

Odgovor **pisarne varuhinje**:

»Varuhinja v razpravah o tem, česa je v radijskih, televizijski in spletnih programih javnega medija premalo ali preveč ne more sodelovati, saj se pričakovanja občinstva močno razlikujejo in velikokrat tudi izključujejo.

Glede športne ponudbe je varuhinja zagovornica raznolikega in vsestranskega poročanja, ne le o najbolj množičnih, popularnih ali visokoproračunskih panogah. Razumljivo pa je, da uredništva dogodke selekcionirajo in jih spremljajo glede na zmožnosti in prioritete. Gledalci, ki so v določen šport bolj intenzivno vpeti, denimo kot športniki, navijači, starši, organizatorji ..., so razočarani, če javni radio ali javna televizija ali spletni portal javnega medija dogodku, ki jim veliko pomeni, ne poročala tako obširno, kot bi si želeli. Kar je seveda razumljivo. Po drugi strani pa je treba upoštevati tudi številne omejitve, od tega, da ekipe ne morejo biti vedno in povsod zraven, do tega, da ni mogoče kupiti vseh športnih pravic. Če vas glede obsega športnih vsebin v različnih medijih RTV Slovenija, zanima kaj več, si lahko podrobности pogledate v [letnih načrtih in poročilih](#), ki so javno dostopni. Pri tem je pomembno omeniti, da je televizijski šport le drobec programske ponudbe, ki jo zagotavlja javni

medijski servis – več o tem si lahko preberete na tej povezavi:

<https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo>.

Vseh teh podatkov ne posredujemo kot advokati Športnega uredništva TV Slovenija, ampak ker menimo, da je prav, da gledalci (poslušalci, bralci, uporabniki) razumete vse okoliščine, ki privedejo do določenih programskih odločitev.«

Komentiranje olimpijskih iger

Varuhinja je julija prejela dva odziva glede prenosov olimpijskih iger, več jih je sledilo v prvih dneh avgusta in bodo objavljeni v poročilu za avgust. Oba julijska odziva sta bila splošna, gledalca sta sporočila, da jima ni všeč komentatorski slog v prenosu tekvondoja in atletike.

Primer odgovora **pisarne varuhinje**:

»Žal nam je, da vam komentatorski slog ni bil všeč. Pojasnujemo, da se ustvarjalci na RTV Slovenija zavedajo pomena slovenskega jezika in poslanstva, ki ga ima javna radiotelevizija na področju zborne izreke. Komentiranje športa v živo je svojevrstna večšina, ki zahteva veliko znanja in hipne reakcije, dopuščena pa je seveda čustveno obarvana interpretacija povedanega. Dobri športni komentatorji znajo z glasovno intonacijo in interpretacijo izgovorjenega poudariti pomen športnih dosežkov ali porazov. Kot pri voditeljskih slogih, so tudi pri slogih športnih komentatorjev pričakovanja in okusi občinstva razlikujejo, kar je običajno.«

V. SPLOŠNO

Pohvala

Varuhinja je v vednost prejela pohvalo za Intervju z Alenko Puhar (11. julij) in Pričevalce, ki jih vodi Jože Možina.

»Iskrena hvala za izbrano gostjo intervjuja, gospo Alenko Puhar. Iskriv pogovor in veliko resnice – in besede, ki opišejo stvari s pravimi izrazi. Hvala. Hvala tudi za izredne Pričevalce in vse druge vaše izdelke – na RTV SLO, kot tudi drugje. Upam, da se bo našel tudi bolj primeren čas za oddajo Pričevalci, ne glede na to, da si lahko ogledamo občasno ponovitve in oddaje v arhivu.

Sporočilo pošiljam v vednost tudi varuhinji gledalčevih pravic, ker je pismo v svojstvu pohvale za celotno vaše delo in konkretno oddajo, ki naj bo zabeležena.

To mnenje delijo najmanj moja starša, pa tudi nekaj prijateljev in znancev.«

Ponovitve in oglasi

Varuhinji je pisal gledalec **E. L.**, ki ga motijo oglasi in ponovite vsebin na Televiziji Slovenija:

»Sem eden od zvestih spremljevalcev vaših TV oddaj in eden, ki vam priznava visoko profesionalnost mnogih zadev z vseh področij. Vse bolj pa me motijo prepogoste

prekinitivne zaradi ekon. propagadne in še posebne prepogoste ponovitve na vseh področjih in kanalih.

Praktično odpreš TV in ugotoviš, da si zadevo že večkrat videl in si prisiljen ugasniti TV. Premalo je novih zadev. Vzroke najbolj poznate vi sami, vsekakor pa premalo upoštevate ogorčenost gledalcev. Mi se sprašujemo zakaj toliko kanalov, zakaj ne zmanjšate časa, če ni pogojev za kvalitetne programe.

Kot primer naj naveem samo počitnice DZ in drugih informativnih dogodkov, ves namenjen čas za prenos aktualnih dogodkov pa izrabljate tako, da ponavljate že večkrat videne posnetke, ki so vse bolj moreči za gledalce.

Sprašujem se zakaj to ni upoštevano tudi pri naročnini, saj so mnoge oddaje že včerkat obračunane in poplačane. Zavedam se da so naše pobožne želje le težko uresničljive, so pa zelo moteče!«

Odgovor pisarne varuhinje:

»Žal nam je, ker s poletno televizijsko shemo niste zadovoljni. Glede ponovitev vam pritrjujemo, da jih je poleti na televizijskih zaslonih res več, ker je poleti pred televizijskimi zasloni manj gledalcev kot v preostalem delu leta, zato večina televizij ponavlja prej posnete oddaje. Obenem je poletje čas za pripravo oddaj, ki si jih gledalci lahko ogledajo v preostalem delu leta, od dokumentarnih do otroških. Kljub temu je TV Slovenija zavezana, da tudi poleti predvaja določeno število premier.

Tudi varuhinja si želi, da bi bilo oglasov na javni televiziji čim manj in se strinja z vami, da so oglasi moteči. A realnost je, da je takšno ureditev predvidel zakonodajalec in da z denarjem od RTV-prispevka ni mogoče pokriti vseh stroškov, ki se nenehno zvišujejo, medtem ko RTV-prispevek ostaja enak. Kljub temu je RTV Slovenija pri predvajanju oglasov omejena precej bolj kot komercialni mediji. Če se osredotočimo samo na televizijo, Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah dovoljuje oglaševanje v obsegu deset minut na uro, razen v osrednjem televizijskem času (to je t. i. prime time med 18. in 23. uro), ko dovoljuje le sedem minut oglaševanja v posamezni uri. Z oglasi pa ni dovoljeno prekinjati državnih proslav, verskih obredov, celovečernih in televizijskih filmov. Prav tako oglasov ne sme biti v informativnih oddajah, oddajah z versko vsebino in otroških oddajah, ki so krajše od 30 minut.

Na koncu dodajam še pojasnilo, da se RTV-prispevka ne plačuje kot naročnino za gledanje javne televizije, ampak tudi za poslušanje javnega radia oz. branje novic na MMC ali TTX oziroma uporabo javnih RTV-storitev, med njimi je tudi podnaslavljanje televizijskih vsebin za gluhe, naglušne in gledalce z okvaro sluha, oddajanje digitalnega signala in skrb za prizemno omrežje. V okviru zavoda RTV Slovenija delujejo tudi simfonični orkester, Big Band, ZKP in mediateka, ki med drugim digitalizira slovensko filmsko dediščino.«

Zamuda v sporedu?

Tudi julija je varuhinja prejela nekaj vprašanj glede točnosti TV-sporeda. Pri tem niso navedli, kje se informirajo o programu, zato so prejeli le splošen odgovor:

»Spored javnega medija (vseh radijskih in televizijski postaj) je najbolj ažurno objavljen na spletu: <https://4d.rtv slo.si/spored-4d/2021-07-19>. Če vas zanimajo samo televizijski programi, je najbolj ažuren TV-spored na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/tv/spored/tvs1>.

Če se morda o sporedu informirate v časopisih ali pri operaterjih, potem so napake v sporedih običajno stvar časopisov ali operaterja in ne RTV Slovenija.«

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Moteč avizo

Poslušalec **V. H.** je pisal v zvezi z marca prenovljeno glasbeno podobo informativnih oddaj; moti ga zvočni avizo:

»Zvočni avizo me do danes še ni toliko prevzel, da bi ga sprejel kot nekaj povsem vsakdanjega, normalnega, pričakovanega, skratka prijetnega, kar me kot poslušalca uvede v poslušanje radijskih napovedovalk in napovedovalcev. Dogaja se mi prav nasprotno: ta zvok mi postaja moreč, ker je po mojem mnenju zvočno agresiven, po moje celo sodi v krog zvočnih onesnaževalcev okolja. Ta zvok namreč izredno spominja na zvok v terapijski komori v eni od ambulant Nevrološke klinike Kliničnega centra v Ljubljani.«

Varuhinja se je za odziv zahvalila in sporočilo posredovala pristojnim na Radiu Slovenija.

Neprimeren oglas po pravljici

Poslušalca **J. S.** je zmotil oglas za oddajo Evolucija užitka, ki je na podkastu sledil pravljici Lahko noč, otroci, 21. julija.

»Niti ne štiriletna hči me sprašuje, kaj pomeni spolna vzgoja, ki jo promovirate na koncu pravljice Lahko noč otroci (oglas, ki ga bere ga. Heningman, če sem pravilno zabeležil). Nedvomno so te vsebine pomembne, a nikakor pri tej starosti! Kako naj torej s hčerko pravilno obdelam te teme po vsebini, za katero sem predvideval, da naj bi bila za lažjo uspavanje otroka? To je nezaslišano.«

Uredništvo **Prvega** se je za neprimerno kombinacijo oddaje in promocijskega spota opravičilo:

»Promocijski spoti se arhivskim posnetkom naših oddaj, rubrik(torej tudi oddaje Lahko noč otroci)dodajajo avtomatično. V naboru teh naključnih povezav se je očitno pripetila neljuba in ne najbolj primerna kombinacija oddaje in promocijskega spota. Se opravičujemo in zahvaljujemo za opozorilo, smo pa že poskrbeli za to, da se kaj takega ne bo več ponovilo.«

Varuhinja zaplet obžaluje, veseli pa jo, ker je opozorilo prispevalo k sistemski ureditvi, ki bo preprečila, da bi se neprimerne kombinacije vsebin in oglasov ponovile.

II. VAL 202

Protest zaradi predvajane skladbe

Varuhinja je bila seznanjena s protesti zaradi predvajanja skladbe Operacija Juriš 26. in 27. junija, zaradi česa je bila sklicana tudi izredna seja Komisije za glasbo Programskega sveta. Varuhinjo je prejela odziv poslušalca **D. V.**:

»Izrekam JAVNI PROTEST zaradi izključevalne programske politike in ideološke pristranskosti glasbenih uredništev Prvega in Drugega programa Radia Slo, ki je del javnega zavoda RTVS.

V dnevih, ko smo državljanke in državljani v Sloveniji, kakor tudi naši slovenski rojaki v zamejstvu in širom po svetu s številnimi kulturnimi slovesnostmi proslavljali in se hvaležno veselili 30 letnice državnosti, samostojnosti demokratične pluralne Domovine Slovenije, ki je postala enakopraven član družine evropskih narodov in držav, je JAVNI nacionalni radio na Valu 202 v soboto 26.06. ob 13.56 uri in v nedeljo 27.06. ob 21.39 uri predvajal tole, /odprite spodaj povezavo in poslušajte... Nikolovski Feat, Jadranka Juras...OPERACIJA JURIS, /.../«

Varuhinja je poslušalcu posredovala odziv odgovornega urednika Vala 202 **Nejca Jemca** in direktorja Radia Slovenija **Mirka Štular**, ki sta ju pripravila za sejo pristojne komisije (gl. **PRILOGA 2** na str. 39.). Tudi sama je pozorno prebrala njune argumente in napovedane ukrepe. Seznanila se je s predvajano programsko vsebino, pregledala dosedanje sorodne zadeve in poiskala mednarodne vzporednice (npr. »izrekanje neizrekljivega« v protestni glasbi v britanskem javnem mediju: BBC & God Save the Queen). V odgovoru poslušalcu je zapisala:

»Menim, da sta urednik Vala 202 in direktor RAS pravilno ugotovila, da je šlo za napačno presojo, saj predvajana skladba ne izpolnjuje kakovostnih meril, predvajanje pa tudi ni bilo ustrezno kontekstualizirano. Njunima zapisoma težko dodam kaj bistvenega.

Na načelni ravni lahko zapišem, da mora biti v programih RTV Slovenija prostor tudi za protestne pesmi in družbenoangažirano poezijo ter nasploh ostro, bridko, brezkompromisno kritiko nesprejemljivih družbenih pojavov in deviacij. Vendar brez politiziranja ali solidariziranja s političnimi strankami, organizacijami ali skupinami pritiska, predvsem pa s spoštovanjem splošno sprejemljivega v javni razpravi in upoštevanjem družbenih vrednot, dobrega okusa in kulture dialoga. Javni medij mora varovati strogo ločnico med kritiko, sovražnostjo, smešenjem in vulgarnostjo. Predvajana skladba teh meril ne dosega.

Pri tem se sklicujem tako na [Poklicna merila in načela novinarske etike](#) kot na [Programske standarde RTV Slovenija](#). Med poklicnimi načeli izpostavljam zlasti načeli [Verodostojnosti](#) in [Dobrega okusa](#). Iz Programskih standardov RTV Slovenija pa so za razumevanje omejitev posebej relevantne zaveze, po katerih javni medij v programih zagotavlja raznolikost mnenj in stališč ter spoštuje različnost, ob spoštovanju razlik pa si prizadeva ustvarjati tudi soglasje o temeljnih vprašanjih slovenske družbe. Tudi Programski standardi ne dopuščajo izražanja, ki ni v skladu s splošnimi družbenimi normami, žalitev, smešenj in drugih oblik poseganja v integriteto ljudi.

Menim, da iz odgovorov pristojnih za programsko vsebino izhaja, da se teh načel oz. zavez zavedajo in da bodo poskrbeli, da se takšni primeri ne bodo ponovili.«

V Globalni vasi podcenjujoče do kmečkega okolja?

Poslušalec **M. P.** je na varuhinjo so-naslovil pomisleke v zvezi z oddajo Globalna vas, 8. julija, v kateri se je s Polono Globočnik pogovarjal Mitja Peček. Zmotilo ga je izpostavljanje razlike med urbanim in kmečkim, kar bi bilo mogoče razumeti kot podcenjujoč odnos do slednjega. Menil je, da je imel novinar sicer dober namen, a je pogovor »zaradi lastnih kognitivnih pristranskosti, slabo izvedel«. Mnenje je argumentiral oz. ponazoril z izseki in navedki:

1) 3:52 : *"Prej sva rekla (polovično vikanje), da ste študirali nekaj s področja kmetijstva. Kako to, da ste se kljub različnim zanimanjem in nenazadnje intelektualni širini, multidisciplinarnosti odločili za ta študij in ali so vas morda kakšni signali vrstnikov, med katerimi, predvidevam, prav mnogo navdušencev nad kmetovanjem ali z njim povezanim študijem ni bilo, tudi odvrčali od tega?"*

a) "Kljub [...] intelektualni širini odločili za študij" (kmetijstva) - novinarjeva predpostavka, da je študij kmetijstva in kmetovanje kot takšno neintelektualno, manjvredno poklicno udejstvovanje. Iz napačne predpostavke ne moremo pričakovati pravilnega sklepa.

b) "prav mnogo navdušencev nad študijem (kmetijstva) ni bilo" - na podlagi česa voditelj to predpostavlja oziroma trdi?

2) 8:28: *"Od Vogelj do Bruslja se kljub vmesni postaji, ki jo je predstavljal Dunaj, pa še prej Celovec, ne, vendarle zdi dolga pot, kraja pa kot, vsaj na prvi pogled, dva povsem različna si svetova, kljub temu kar pravkar pravite, ne. Vi trenutno živite v obeh*

svetovih hkrati nekako, ne, ali imate na katerem koli koncu kdaj kakšne težave z vklapljanjem v okolje, na primer: ali vas sosedje z vasi kaj dražijo, da ste postali bruseljska birokratka, ali pa da kdaj tam občutite, da bi morali v manjši meri izkazovati svojo, recimo temu, z zadržkom no, kmečko preprostost oziroma praktičnost, morda direktnost, skratka vse te na domačem podeželju zaželene človeške lastnosti?

a) "ali vas sosedje z vasi kaj dražijo, da ste postali bruseljska birokratka" - tudi tokrat novinar predpostavlja, da so ljudje "na vasi" omejeni, da sosedje gospe Polone Globočnik ne razumejo, da ima Bruselj poleg administrativne funkcije (forma) tudi politično-odločevalsko vlogo (vsebina), ki kroji celoten ruralno-urbani prostor Evropske skupnosti.

b) "ali pa da kdaj tam občutite, da bi morali v manjši meri izkazovati svojo, recimo temu, z zadržkom no, kmečko preprostost oziroma praktičnost, morda direktnost, skratka vse te na domačem podeželju zaželene človeške lastnosti?" - tudi tokrat novinarju ne uide napačna predpostavka, da je gospa Globočnik "praktično" "kmečko preprosta". Na podlagi česa je novinar to ugotovil? Ali dejansko obstajajo človeške lastnosti, ki so bolj zaželene na "domačem" podeželju kot pa v mestih oziroma v mestnih središčih? Ali ni ravno nasprotno, da si mesto in vas delita zaželene človeške lastnosti, kot so odkritost, preudarnost, dobronamernost, itd?

3) 11:47: *"No, se vidimo, če se vidimo. Polona Globočnik, hvala za klepet, obilo uspeha v karieri in ne vem kako se reče na kmetih, dober pridelek? V glavnem, vse dobro."*

a) "No, se vidimo, če se vidimo." To ni noben pozdrav, to je izjava, ki ne nosi smisla.

b) "ne vem kako se reče na kmetih, dober pridelek?" Novinar znova razločuje osnove bontona na mestno in vaško. Kot da se bonton, novinarska etika, razmeji s številom pašnikov, obdelovalnih površin in glav živine? Pa je temu res tako?

Nekaj cvetk sem izpustil, ker zgoraj navedena vprašanja dovolj dobro ponazarjajo napačne predpostavke in predvidevanja, ki si jih novinar nacionalnega radija ne bi smel privoščiti. Objektivnost (tudi novinarsko) dosežemo tako, da se ozavemo omejenosti in predpostavk lastnega nezavednega. Gospodu Mitji Pečki je v tokratnem prispevku spodletelo.

Ker si želim, da bi RTVSLO ohranjal nivo kulturnega in spoštljivega dialoga, ki prebivalce Slovenije ne deli na mestne in primestne posameznike, želim vašo pozornost usmerit v dotičen novinarski prispevek, ki ne dosega standardov nacionalnega medija.«

Odgovor odgovornega urednika Vala 202 **Nejca Jemca**:

»Pozorno sem prisluhnil pogovoru Mitje Pečka s Polono Globočnik.

Menim, da vsebina novinarjevih vprašanj in način spraševanja ne napeljujeta na podcenjujoč ali posmehljiv odnos do sogovornice in njene profesije. Nasprotno.

Občutek je, da sogovornico in njeno udejstvovanje iskreno ceni. Je pa res, da se voditelj pri vprašanih mestoma naslanja na v družbi razširjene stereotipne predstave. To občasno besedno poudari («vsaj na prvi pogled«, »recimo temu, z zadržkom«, »vendarle zdi« ipd.), spet drugič pa distanco do stereotipnih predstav vzpostavi glasovno, z rahlim smehom. Sogovornica v delu pogovora, denimo, sama pove, da je bila v mlajših letih zaradi izbire tarča posmeha, nakar jo novinar resno, empatično vpraša, kaj to pove o družbi in posameznikih, kar sogovornica spet pojasni.

Pri vodenju pogovorov v Globalni vasi, ne le pri konkretni epizodi, avtorji tradicionalno delujejo bolj sproščeno. Tudi zato, da bi dobro razpoloženi gostje povedali več in bolj iskreno, kot tudi zaradi programskega pasu, v katerem je oddaja predvajana. Vsi poskusi seveda ne uspejo povsem, nikdar pa voditelji niso žaljivi, čemur pritrjuje zadovoljstvo sogovornikov, kot tudi poslušalcev.

Interpretacije slišane so lahko različne, četudi zaradi detajlov, ki vplivajo na končno razumevanje sporočila. Vsekakor se za razmislek zahvaljujem. Razumem ga kot dobronamerno opombo, kako pomembne so nianse, kar bomo pri našem delu skušali upoštevati tudi v prihodnje.«

Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi

Varuhinja je prejela osem odzivov, povezanih z oddajo Vala 202 Nedeljski gost, ki je bila na sporedu 11. julija 2021. V njej se je z dr. Tomažem Makovcem, biokemikom in farmacevtom, asistentom na Inštitutu za biokemijo in molekularno genetiko Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, pogovarjal novinar Damjan Zorc.

Uredništvo je po predvajanju oddaje presodilo, da vsebina ne ustreza standardom javnega medija in se odločilo, da pogovora ne arhivira na spletu. Na spletišču je objavljen zapis z napovedjo oddaje, namesto posnetka pa je objavljeno [opravičilo poslušalcem](#), v katerem mdr. piše:

»Gost, dr. Tomaž Makovec z Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, je v oddaji delil svoja mnenja. Težava je, da ob izrekanju polemičnih stališč ni dobil niti enega kritičnega vprašanja in da ni bil izražen niti kakršen koli dvom o njegovem mnenju. Gostu je bilo tako med drugim omogočeno širjenje sporočil, ki ogrožajo zdravje ljudi. Intervjuja zato ni v arhivu. Izpostavljene teme bi se dalo nagovoriti v drugačnem formatu oddaje ob ustrezni novinarski izvedbi.«

Šest poslušalcev je varuhinjo vprašalo, kako naj dostopajo do posnetka, dva pa sta protestirala proti uredniški odločitvi. V varuhov nabiralnik je prispelo še 41 verižnih pisem, v katerih občinstvo, ki nasprotuje cepljenju in proticovidnim ukrepom, od javnega medija zahteva objavo oddaje in drugačno poročanje o epidemiji.

Odgovorni urednik Vala 202 **Nejc Jemec** je pripravil podrobno pojasnilo, varuhinjo pa zaprosil za presojo skladnosti programske vsebine s standardi javnega medija.

Varuhinja je v obravnavi zadeve podala več **MNENJ**. Pritrdila je odgovornemu uredniku programa, da pogovor ni bil izveden v skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike in da je bila objava takšne vsebine v radijskem etru napaka. Uredniška odločitev, da vsebina ni spletno arhivirana oz. dostopna v digitalnem okolju, je po varuhinjini presoji pravilna.

V poročilu o zadevi so zapisana tudi **PRIPOROČILA**:

Odgovornemu uredniku Vala 202, varuhinja **priporoča sprejetje takšnih ukrepov, ki bodo zagotavljali pravilno delovanje verige odločanja, ustrezno načrtovanje programskih vsebin in preprečili ponovitev napake** oz. objave programskih vsebin »mimo uredniških odločitev«. Urednikom in novinarjem Vala 202 priporoča podrobno **seznanitev z vsemi določili Poklicnih meril in načel novinarske etike**, ki so navedena v tem poročilu, ter **poglobljeno notranjo razpravo o tč. 17. teh meril** (obvezno posvetovnje z uredniki).

Vsem uredništvom RTV Slovenija v morebitnih podobnih primerih **priporoča, da se za umik vsebin s spleta (digitalnega okolja) odločijo le v skrajnih primerih in da najprej pretehtajo, ali bi zadostovalo ravnanje v skladu s tč. 5.6. Poklicnih meril in načel novinarske etike** (»Kadar se uredniki odločijo, da v posameznih oddajah intervjuvajo osebo ali osebe, ki izražajo skrajna stališča o določenih vprašanjih, so dolžni v naslednjo enako oddajo povabiti k intervjuju tudi osebo ali osebe, ki izražajo nasprotna stališča.«).

Vsem programskim ustvarjalcem RTV Slovenija varuhinja **vnovič priporoča seznanitev s priporočilom za poročanje o javnem zdravju**, glede odgovornega poročanja o samomorih pa **dosledno upoštevanje smernic NIJZ**.

Celotno poročilo je objavljeno kot **PRILOGA 3** na str. 41.

MMC

I. NOVINARSKE VSEBINE

Koliko konteksta je dovolj ali premalo?

Bralec **U. B.** je opozoril, da so v članku z naslovom *Janšo v Evropskem parlamentu ob predstavitvi predsedovanja čakajo ostre kritike*, ki je bil na rtvslo.si objavljen 5. julija, pomanjkljive informacije glede izraelsko-palestinskega konflikta.

»V omenjenem članku v zadnjem odstavku je navedena naslednja trditev: "Vlada Janeza Janše je med majskimi napadi Izraela na okupirano Gazo, v katerih je bilo ubitih več kot 250 ljudi, med njimi tudi 66 otrok, na svojem poslopju razobesila izraelske zastave." Drži sicer dejstvo, da je Vlada RS izobesila zastave. Vendar avtor članka ne navede objektivno obe strani zgodbe. Tudi ne navede razlogov zakaj je Vlada RS izobesila Izraelske zastave. Torej teroristi iz Gaze so prvi napadli Izrael, le-ta je dal povratni napad. Žrtve so seveda žalosten aspekt te zadeve. Vendar avtor po

mojem mnenju z omenjenim stavkom zmanjša pomen nagrade, ki jo bo prejel predsednik vlade. Omenjeni pristop poročanja po mojem mnenju ni objektivni in ne prikazuje celostne vrednostne sodbe konflikta med Gazo in Izraelom. V kolikor pa je avtor z omenjenim stavkom želel zmanjšati pomeni prejete nagrade je to še bolj neprofesionalno in predstavlja zglede politično konotacijo avtorja. Menim, da bi RTV moral objektivno prikazati dejstva na obeh straneh zgodbe in pustiti bralcu, da si sam ustvari mnenje o omenjeni zadevi oz. da si lahko posameznik sam ustvari svojo vrednostno sodbo.«

Odgovorila je **Kaja Jakopič**, urednica uredništva novih medijev:

»Fokus v omenjenem članku ni bil konflikt oz. dogajanje na BV, ampak napoved dogodkov, ki so bili predvideni za dan, ko je v EP nastopal slovenski predsednik vlade. Zato obsežne razlage o konfliktu na BV v takšnem članku, ki jo uporabnik "pogreša", ni bilo.«

Varuhinja je dodala, da je pritožnik z odzivom odprl zanimivo dilemo, koliko konteksta je v tovrstnih novicah dovolj/premalo oz. kako natančen je lahko novinar, ko skuša v stavek zajeti vsa kompleksnost nekega spopada:

»Strinjam se z vašim opozorilom, da majske eskalacije bližnjevzhodne krize oz. spopada med Hamasom in izraelskimi silami ni mogoče zožiti na »napade Izraela na okupirano Gazo«. Menim, da bi bilo pravilno napisati, da je šlo za spopad, med katerim so izraelski napadi na okupirano Gazo terjali 250 žrtev, med njimi 66 otrok.

Menim, da je prav, če si novinarji javnega medija tudi ob mimobežni omembi nekega konflikta prizadevajo za čim večjo natančnost.«

Referendum: enostransko o zakonu?

Bralec **D. I.** je pisal glede članka z naslovom *Nasprotniki: Ogroženi viri pitne vode, habitati, dostop do obale*, objavljenim 9. julija. Vprašal je, da stališča ZA in PROTI niso enakovredno zastopana.

»V članku so vidni le odgovori nasprotnikov Zakona o vodah. Če želimo videti odgovor zagovornikov, pa je potreben dodaten KLIK. Se pravi, odgovori zagovornikov so skriti! Iz statističnih podatkov izhaja, da le 14,8% uporabnikov klikne na takšne povezave, kar pomeni, da je za 85,2% uporabnikov tekst skrit, povedano drugače za 85,2% gre za enoumen enostranski in ne pluralen članek, kar je v nasprotju z ZRTVS-1!!! Zakaj ni denimo skrit prvi del (odgovori nasprotnikov) in je odkrit le drugi del (odgovori zagovornikov)?«

Varuhinja je odgovorila:

»Menim, da ste spregledali naslov članka, iz katerega je razvidno, da članek povzema argumente nasprotnikov, kakor tudi, da je bil v isti rubriki Okolje hkrati objavljen

članek, ki povzema argumente zagovornikov. Tudi v tem članku se do nasprotnih argumentov dostopa prek linka.«

Pritožnik je potrdil, da je res spregledal razločitev:

»Je pa to dober pokazatelj, da izbrana rešitev ni najbolj ustrezna. Nisem se zasledil, da bi do sedaj mnenja prikazovali na takšen način.«

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

Komentiranje

Varuhinja je prejela 9 sporočil v zvezi s komentiranjem člankov na rtslo.si, v katerih so pritožniki zaradi neobjavljenih komentarjev MMC-ju očitali cenzuro. Posredovano jim je bilo klasično pojasnilo varuhinjine pisarne. V nekaj primerih – ko so bila vprašanja bolj konkretna - je konkretnější odgovor prispevala urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič**.

Navajamo primer odziva:

»Ocenjujem, da se na MMC kot osrednjem slovenskem javnem medijskem portalu, ki mora delovati v dobro državljanov, pojavlja neobjektivna cenzura na komentarje. Sam sem z uporabniškim imenom "sik" blokiran komentiranja pod temami "politik", "koronavirus" in podobno, oziroma se moji komentarji ne prikazujejo tam kjer je navedeno, da se komentarji pred objavo pregledajo in odobrijo s strani administratorja. Smatram, da z moji komentarji, ki so sicer usmerjeni proti bivšemu režimu in proti nespoštovanju koronskih ukrepov, nepravilno brišejo, ali niso objavljeni. Razumem, da je potrebno spoštovati pravila komentiranja in obnašanja, a če v mojih komentarjih ni psovka, če ne navajam imen, če ne gre za sovražni govor (tukaj je led zelo tanek) potem ne vidim razloga za cenzuro. Ko navajam, da je bil komunističen režim slab in v Sloveniji ni priplo do razvoja do katerega bi lahko prišlo, da smo bili Slovenci prikrajšani za mnoge dobrine in bi bilo potrebno ob osamosvojitvi poklicati določene ljudi na odgovornost in jih pozvati, da se opravičijo s čimer bi dosegli spravo in se danes ne bi ukvarjali z levimi in desnimi, potem je razvidno, da ne gre za sovražni govor, ampak dejstva in za osebno mnenje s katerim ne žalim nikogar. Če na včerajšnjo temo o tem, da so se iz tujine vrnili maturante in v državo vnesli virus napišem nekaj podobnega temu : " Na odgovornost je potrebno poklicati ravnatelje in profesorje. Poleg tega vemo kaj pomeni maturantski izlet, da gre v bistvu za eno samo pijančenje in je ena velika promocija alkoholizma. Odlično je zadevo predstavila Lucija Čirović v standupu pred leti. Zavedaš se trenutka, ko stopiš na bus in ko izstopiš iz njega, vmes pa tema. Gre za ene vrste "alkoholno posilstvo" tistih mladih, ki se še niso soočali z alkoholom iz urejenih abstinencijskih druženj brez alkohola." to ne smatram, kot sovražni govor, ampak kot splošno znano dejstvo in osebno mnenje.« (I. Š.)

Urednica uredništva novih medijev **Kaja Jakopič**:

»Pritožba uporabnika je precej splošna, razen konkretnega komentarja.

Novica "Po vrnitvi z maturantskega izleta v Španiji med dolenjskimi dijaki več kot 50 okužb" se ukvarja s temo koronavirusa. Vsebina komentarja: "Poleg tega vemo kaj pomeni maturantski izlet, da gre v bistvu za eno samo pijančevenje in je ena velika promocija alkoholizma." je izven teme tega prispevka.

Za ostale komentarje, ki jih sicer ne navaja, ampak samo omenja na splošno, pa bi lahko rekli, da gre večinoma za pisanje izven teme. Ali je komentar v okviru teme, je tudi kriterij pri presoji. Pogosto nekateri uporabniki to spregledajo, čeprav je napisan komentar lahko povsem korekten.«

III. STORITVE

Mobilna RTV aplikacija ne deluje, kot bi morala

Uporabnica spletne aplikacije rtvslo.si **A. B.** je varuhinjo opozorila, da aplikacija ne deluje tako, kot bi morala:

»Ze dlje casa opazam, da rtv aplikacija na telefonih ne deluje, kot bi naj. Arhiv je nemogoce predvajati. Za vsak prispevek moram tako odpreti rtv spletno stran v spletnem brskalniku in nato v arhivu poiskati prispevke. Tudi ti ne delujejo v celoti kot bi morali. Moram povedati, da je bila to tema pogovora med kolegi in prijatelji ze veckrat in vsi se soocamo z isto tezavo.

Visek pa je bil pravkar, ko sem preko spletnega brskalnika na rtv strani zelela gledati v živo prenos podelitve medalje Primozu Roglicu in prenos ni deloval. Ves cas je prekinjalo prenos in po 3 sekundah vrnilo posnetek iz dirke.

Zelim vložiti uradno pritožbo, res sem skrajno razocarana, da stvari ne delujejo kot bi morale. Vec kot očitno je, da ne gre za tehnično napako, saj se to ni zgodilo prvic, ampak se dogaja redno.«

Pisarna varuhinje je uporabnico prosila za dodatne informacije, ki bi lahko pristojnim v MMC pomagale pri reševanju njenih težav (s kakšne naprave spremlja oddaje, s katero aplikacijo itd).

Uporabnica je poleg zahtevanih informacij v odgovoru še zapisala:

»Težava se ne pojavlja samo na mojem telefonu, gre za množično težavo, s katero se sooča širši krog ljudi.

Na koncu ne gre le za aplikacijo, težavo imate pri praktično večini prenosov v živo, ko zaostaja slika oz. meče/prestavlja v neke stare posnetke. Npr. košarkarska tekma med Slovenijo in Francijo prejšnji teden je delovala izključno na linku, ki ste ga priložili v novico, ne pa na prenosu v živo 4d.rtvsl.si.«

Varuhinja je predlagala, da se uporabnica neposredno poveže s pristojno službo MMC (mmc@rtvslo.si), z zadevo je seznanila novega vodjo MMC **Anžeta Ančimerja**, uporabnici pa odgovorila:

»Vaš mail bom posredovala v tehnično službo MMC: vsekakor bi si želela, da z nasvetom pomagajo vam, hkrati pa ugotovijo, kaj bi šlo lahko narobe, da imajo težave – kot pravite – tudi drugi iz vašega kroga ljudi.

Sama se niti najmanj ne razumem v tehnologijo, lahko pa iz prve roke povem, da v mojem okolju nihče nima težav, kot ste jih opisali: različne tekme, filme in nadaljevanke smo v zadnjem mesecu prek mobilnih naprav (tablic, računalnikov, telefonov) spremljali iz Slovenije in Hrvaške povsem gladko, brez prekinitev, preskokov, zaostajanj itd.

Zakaj nekateri nismo imeli težav, drugi pa jih imate – na to vprašanje bi morali odgovoriti pristojni!!«

PROGRAMI ZA NARODNI SKUPNOSTI

I. TV CAPODISTRIA

Zakaj ni podnapisov?

Gledalko **M. D.** je zanimalo, zakaj na kanalu TV Koper Capodistria vsebine v italijanščini niso prevedene v slovenski jezik in podnaslovljene ter tako jezikovno dostopne slovenskim gledalcem.

»Zanima me, zakaj na TV Koper, po tolikih letih obstoja, še vedno ni podnapisov v slovenščini. Zelo se razburjamo, če kakšna sosednja država ukine ali ne prizna dvojezičnih napisov, na področju TV Koper pa se nas najbrž to ne tiče.

Na tem kanalu so zanimive oddaje in je velika škoda in krivica, da nimajo slovenskih podnapisov. Zanima me, če lahko na tem področju nastane kakšen napredek.«

Pisarna varuhinje je gledalki posredovala splošno pojasnilo in ji predlagala, da se o tematiki podrobneje seznaní v [poročilu za februar](#) (str. 26 in 38). Iz odgovora:

»Če na kratko povzamemo: TV Koper Capodistria, ki letos praznuje častitljivo 50-letnico delovanja, ima zgodovinski status posebnega TV-kanala za italijansko narodnostno skupnost, kjer je dovoljeno predvajati program v jeziku narodne skupnosti. Če bi se te vsebine predvajale na nacionalnih programih (TV SLO1, TV SLO2 ali TV SLO3), bi seveda morale biti po zakonu prevedene in predvajane v slovenščini. Če bi vas o tem zanimalo še kaj več, vam predlagamo naslednjo povezavo: <https://www.rtvlo.si/rtv/kdo-smo/regionalni-rtv-center-koper-capodistria>.

Omenjamo, da je predsednik države televizijski in radijski program v italijanščini ob letošnjem dnevu državnosti [odlikoval z redom za zasluge](#).

Pomočnik generalnega direktorja **Antonio Rocco** je sicer napovedal, da si bodo v uredništvu TV-programa za italijansko narodnost prizadevali, da bi podnaslovili nekaj oddaj in jih ponudili v predvajanje na programih nacionalne televizije. Varuhinja upa, da se bo ta napoved uresničila v čim večjem obsegu.«

RTV SLOVENIJA

II. JEZIKOVNA KULTURA

Ženski priimki v svojilni obliki

Gledalka **T. Ž.** je opozorila, da športni komentator TV-prenosa tekme v težavnostnem plezanju priimke športnic navaja v svojilni obliki, kar bi lahko razumeli kot seksizem.

»Primer rabe: Lukanova je padla na 37. oprijemku. Pravilno: Vita Lukan je padla na [...] Seveda se pojavi tu še problem nekonsistentnosti, zaradi tekmovalk, ki izhajajo iz okolja z izvorno rabo priimkov v tej obliki ter tekmovalk, katerih priimki so za komentatorja prezapleteni, da bi jih pretvoril v svojilno obliko (npr. Rogora, Chabourdie ...). Pri tekmovalcih se raba v tej obliki ne pojavlja (Luka Potočar bo nastopil... in ne Potočarjev bo nastopil). Želela bi, da se priimki uporabljajo v pravi obliki, saj s tako rabo reproduciramo družbene vzorce preteklosti.«

Varuhinja je odgovorila.

»O tem se večkrat pogovarjam z uredništvom – v primerih, kot ste ga omenili, se običajno sklicujejo na krajšanje in ekonomiziranje v novinarskih besedilih, saj je včasih dragocena vsaka sekunda. Če povedo ime in priimek tekmovalke, je takoj sekunda več. Menijo tudi, da bi gledalce (poslušalce, bralce) zmotilo, če bi za poimenovanje ženske uporabili le priimek, kar je običajen način poimenovanja moških.

Kljub kritičnosti, ki jo delim z vami, opazim tudi, da se glede tega v programih javnega medija premika na bolje. Verjamem, da sleherno opozorilo, kakršno je vaše, lahko prispeva k spremembam.

Omenjam še, da uredništvom občasno pošljem povezavo na [smernica za spolno občutljivo rabo jezika](#) oz. jim predlagam branje odziva v zvezi s konservativno in seksistično rabo jezika, ki sem ga prejela v začetku letošnjega leta in objavila v mesečnem [poročilu za januar](#), str. 54.«

V odgovoru na odgovor je gledalka izrazila upanje, da se bo odnos spremenil:

»Razumem, da je ekonomičnost rabe v novinarskem poklicu velikega pomena, vendar pa sociologinje in sociologi (neekonomična raba) že od sredine 90ih let prejšnjega stoletja opozarjamo na to problematiko.

Upam, da bodo z mlajšimi generacijami novinark in novinarjev prišli tudi boljši časi za občutljivo rabo slovničnih spolov ter s tem povezano svojilno obliko priimkov.«

III. OGLAŠEVANJE

Oglasne prekinitve Dirke po Franciji

Avgusta se je 6 gledalcev pritožilo nad oglasnimi prekinitvami prenosa Dirke po Franciji (TDF), ki so jo gledalci med 26. junijem in 18. julijem lahko spremljali na TV Slovenija. Primeri pritožb:

»Že vrsto let z velikim zanimanjem spremljam prenos dirke po Franciji na RTV SLO in v veliko veselje mi je bilo stopnjevanje kakovosti komentatorske ekipe, ki je v tri tedensko delo vložila veliko energije in naporov. To lahko trdim, ker sproti primerjam prenos TDF na Eurosportu.

Letošnji format prenosov pa je vsaj za moje razumevanje športnih prenosov, nesprejemljiv. Toliko blokov reklam, taka minutaža za reklame je prav odvrtna in gledalca popolnoma dekoncentrira. Zato je draž dirke, napetosti med samo dirko in pričakanje razpeta dirke v celoti izgubljena. Človek se vpraša, ali ne gre morda za program "REKLAME", ki ga za malo spremembe sem in tja popestrijo bloki dirke po cestah Francije. Skratka, strel v prazno je tak športni prenos. Še posebej, ker je organizator prenosa poleg standardne ekipe komentatorjev v studiu poskrbel še za živo javljanje s terena in to z dvema poročevalcema in snemalcem. Višek neokusnosti prekinjanja prenosa dirke z reklamami smo ob etapi dvakratnega vzpona na Mont Ventoux, ko je blok reklam dobesedno sredi besede odrezal komentatorja, ki se je trudil pričarati realnost s trase v naslonjače TV gledalcev.

Posamičen prenos etape TDF traja dobri dve uri in pol, nekako toliko, kot nogometne tekme, ki jih te dni spremljamo na neki drugi komercialni televiziji. Pa vendar, nikomur še na misel ne pride, da bi prenos nogometne tekme motil z neskončnimi bloki reklam.

Letošnji TDF ste gledalcem popolnoma pokvarili in prav neverjetno je kako z lahkoto uredniki uničujejo večletne napore peščice zanesenjakov za izvedbo vsako leto bolj kvalitetnega prenosa TDF. Samo zaradi komercializacije javnega medija, kjer je denar odločujoči faktor pri sprejemanju odločitev o programu.

Odgovora, da so stroški prenosa tako veliki, da jih je potrebno kriti s prispevki odločevalcev ne potrebujem, ker je tako tipično slovenski. Če javna TV nima denarja

za tak prenos, naj ga prepusti drugim, komercialnim TV postajam, ki imajo več posluha za svoje gledalce.« (A. Š.)

»Z veseljem spremljam Dirko po Franciji v Slovenščini. Ampak kolikor predvajate letos reklam je nesprejemljivo!« (M. O.)

»Spremljamo kolesarstvo, vendar imate letos med prenosom non stop reklame... na vsakih 10 min in trajajo nekaj minut. Res je izjemno moteče! Tako pogoste reklame nisem zasledila še nikoli nikjer!

Razumem, da ima komercialna tv veliko reklam, da pa jih ima javna - in to v takšnih količinah, pa je nenavadno.« (B. K.)

»BRAVO. Tour de France ste uspeli pretvoriti iz prvovrstnega športnega dogodka v najzikutnejši propagandni stroj. POPOLNOMA NEGLEDLJIVO. Vsaka čast tistemu, ki je poskrbel za takšno minutažo propagande. Upam da bom nekoč izvedel ime in priimek odgovornega za to nizkotno odločitev. Kot da niste javna TV. Kot da vam ne plačujemo naročnine. Kot da ste slabša od najslabših skomercializiranih TV. Ali pri vas ni prav nobenega zaposlenega, ki bi se znal s kapitalom karkoli pogajati? Ali ste res izgubili vsako mero dobrega okusa? Upam, da se iz zgornjih stavkov vidi moja jeza. Če ta pošta ni naslovljena na pravega človeka, jo prepošljite odgovornim.« (D. L.)

»Da vas ni sram, ko francoska tv kaže posnetke, ko je naš fant spet zmagal, vi vrtite reklame, neutrudno, brez ozira na gledalce, brez ozira na slovensko zastavo, ki se riše na dresu zmagovalca. No za javno televizijo je to dogodek, da ga da na pol ekrana, brez komentarja (z ekipo 3. komentatorjev). In vi naj bi bili javna televizija, recimo slovenska.

Kaj pa je za vas javni interes? Morda samo to, da kupujemo, da nam ponujate in skrbite za edino kulturo, ki jo še razumete - kulturo potrošništva, kulturo denarja, kapitala.

Da vam postrežem s podatki, kaj počnete iz nas gledalcev. Včeraj, ko je zmagal rumeni slovenec na turu, sem štopal vaš reklamni blok: trajal je kar 6 in pol minut, v njem ste odvrteli kar 27 reklamnih spotov, povprečje spota 14,4 sekunde. Včasih so bili spoti dolgi od 30 sekund naprej. Danes, pri tej frekvenci, doživljamo tak pritisk na naše možgane, da je nevzdržno, mimo tega da gledam prenos tekme, ki me toliko bolj zanima, ker slavimo. Tako ste razvadili komentatorje, da po 15h minutah že kličejo premor za oglase, pa tudi če so 3, vam je to samo služba, mi gledalci pa vemo, da se to ne dogaja vsak dan, vsako leto, desetletje. Sramota.« (V. P.)

Varuhinja je podobno pritožbo obravnavala že v juniju, ob prenosih prvih etap TDF (gl. [poročilo za mesec junij 2021](#), str. 21); tam je objavljeno podrobnejše pojasnilo, ki ga je pripravila direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak**. Poudarila in razčlenila je predvsem način financiranja in razloge za predvajanje oglasov.

Varuhinja je dodajala splošna pojasnila glede zakonsko omejenih oglasov v javnem mediju, prekinitve športnih prenosov in RTV-prispevku:

»Ko gre za športne prenose, v pristojnem uredništvu vselej š pojasnijo, da številni športi potekajo s prekinitvami oz. odmori, ki jih televizije uporabijo za predvajanje oglasov. Pri nogometu je to polčas, pri košarki četrtini in polčas itd. Pri zimskih športih, ko formalnih prekinitev ni, v režiji skušajo ujeti pravi čas, ko se npr. popravlja proga itd. Kolesarstvo pa ima zopet svoja pravila.

Na koncu dodajam še pojasnilo, da se RTV-prispevka ne plačuje kot naročnino za gledanje javne televizije (poslušanje javnega radia oz. branje novic na MMC ali TTX oz uporabo javnih RTV-storitev), ampak kot prispevek za vsebine in dejavnosti celotnega javnega medijskega servisa. Več o tem najdete na tej povezavi:

<https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo>. Če pa bi vas področje financiranja zanimalo še bolj podrobno (koliko je prihodkov od RTV-prispevka in koliko od oglasov), si lahko pogledate letne načrte in poročila, ki so dostopni na tej povezavi:

<https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/letni-nacrti-in-porocila/471839>.«

Odgovor na odgovor gledalca **D. L.**:

»Dejstvo je, da je prenos tour de France zaradi oglasnih blokov in njihovih razporeditev POPOLNOMA NEGLEDLJIV. Vaša pojasnila jemljem kot izgovore, ne pa kot odgovor na konkretno pritožbo.

Pojasnilo ˇ vendar potem, med drugim, ne bi mogli spremljati vseh športnih prenosov, ki jih imamo, pravice za slednje so se namreč v zadnjih desetih letih ne samo podvojile, v večini primerov kar potrojile. ˇ je nepopolno. Če so se pravice za prenose šp. dogodkov potrojile, bi se morale pravice do posredovanja oglasov med prenosi le teh podeseteriti. Saj imate gledanost, a ne? ZATO nisem dobil nikakršnega odgovora na moje vprašanje ˇ Ali pri vas ni prav nobenega zaposlenega, ki bi se znal s kapitalom karkoli pogajati? ˇ Še naprej se bom skliceval na naročnino(rtv prispevek). Vaše pojasnilo: ˇKomerčni programi svojega denarja ne služijo le iz naslova oglasov, ampak tudi iz naslova vaše naročnine na kabelski sistem. Tako npr. ena od komercialnih televizij prejme 4€ od vaše naročnine za svoje delovanje, medtem ko Televizija Slovenija ne prejme ničesar. ˇ , je milo rečeno pomilovanja vredno. Koliko plačajo kabelski operaterji drugim javnim TV kot so RAI ali ORF... Najbrž imate pravico tudi Vi zahtevati delež, sicer se ve kaj sledi. Imate svoj sistem DVB-T, ki pokrije nacionalno ozemlje, ali se motim. Ste morda tudi tu z zakonom zavezani, da brezplačno posredujete svoj program kabelskim operaterjem? Samo ugibam kot laik.

Kakorkoli: Iz leta v leto je situacija z oglaševanjem slabša. Javna TV ne more in ne sme biti v taki meri odvisna od milosti in nemilosti kapitala. Prepričan sem, čeprav nimam dokazov zato, da tudi sami pri vseh tisočih zaposlenih bistveno premalo naredite zato,

da bi bilo drugače. Kar se tiče višine RTV prispevka podpiram povišanje, vendar ob večji učinkovitosti poslovanja.

Zaradi negledljivosti programa, sem Tour de France spremljal na RAI. Škoda. Imate zelo dober strokovno in komentatorsko moštvo. Tudi odgovorni na Vaši TV naj si ogledajo na RAI, kako se pripravi prenos. Sramota je, da nacionalna TV spodbuja iskanje istih vsebin na konkurenčnih kanalih. STORITE NEKAJ in ne iščite le izgovorov, kako imate zavezane roke...«

Moteči oglasi

Varuhinja je prejela tudi več splošnih pritožb glede televizijskih oglasov.

»Reklame, vsaj 10x jih je preveč, nekatere so skrajno "zoprne", predvsem tiste "pred uporabo se posvetujte z...."« (I. K.)

»Pišem vam zato, ker program RTV postaja nevzdržen. Zakaj? V zadnjem času ne da bi se kakorkoli poslabšal vaš program, ampak ste do neznosnosti povečali število reklamnih spotov kar najeda redni program televizije. Razumem, da potrebujete denar ampak kar je preveč je pa preveč. Na vsakih skoraj 10 minut se ponavljajo ene in iste reklame (celo po dvakrat v isti minuti). To je nevzdržno. Razumem komercialke saj to je njihov kruh. Ampak pri vas ste vendar plačani tudi iz naročnin in tega vseeno ni malo.

Razmislite malo, da z butastimi reklamami prekinjate tudi oddaje, ki so vsebinsko zelo zanimive.« (S. P.)

Pritožniki so prejeli splošno pojasnilo varuhinje o oglaševanju in pojasnilo direktorice TV Slovenija o financiranju medija oz. oglasni prekinitvah.

Gledalec **M. V.** je očital, da se oglasi predvajajo med osrednjo informativno oddajo:

»Zanima me, kdaj boste dosegli, da vsaj med dnevnikom ne bo reklam. Ali je to sploh v vaši moči? Izredno moteče je, da so reklame med poročili, saj so tako dolge, da pozabiš kaj aktualnega je bilo pred njimi. Gledam tujino in druge tv...nobeden reklam med novicami ne vrti.«

Iz **varuhinjinega** odgovora:

»Pojasnujem, da med TV-oddajo Dnevnik ni oglasnih prekinitvev in to tudi ni zakonsko dovoljeno. Verjetno imate v mislih oglasne prekinitve med posameznimi informativnimi oddajami, ki so na TV SLO1 na sporedu med 19. in 20. uro (med delovniki Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme; ob sobotah Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme; ob nedeljah Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport Utrip, ob praznikih Dnevnik, Praznični dnevnikov izbor, Šport, Vreme). Ne vem, katere vmesne novice pozabite, saj oglasi nikoli niso med novicami. Prav tako ne vem, katere tuje televizije gledate – vsekakor imajo v vsaki državi

nekoliko drugačno zasnovano, oglasov pa toliko, kolikor jih smejo imeti oz. jih potrebujejo zaradi oglasnih prihodkov.«

IV. TEHNIČNE ZADEVE

Spremljanje programov v tujini

Varuhinji sta pisala **J. in E. Z.**, ki sta si za čas bivanja v tujini pridobila satelitsko kartico in vmesnik, vendar nista mogla spremljati vseh vsebin javne televizije

»Plačnika RTV Slo prispevkov sva že 45 let. Nisva vprašala ničesar o participaciji< toda zeliva spremljati slovenski tv program, tudi mnoge druge informacijske in kulturne vsebine z Evrope, pa nama je slov. informacijsko/kulturni prostor več ur na dan zastrt in delno dostopen.

Ker se nisva želela priključiti na spremljanje RTV Slo. programov ilegalno, predlagava, da nama legalno izbrano pot in tehnične metode **OMOGOČITE** in nemoteno spremljanje programov omogočite .«

Gledalcema, ki sta pisala tudi na druge naslove, je odgovorila **Služba za odnose z javnostmi**:

»Glede na vaš opis predvidevamo, da ste si programe RTV Slovenija shranili v zaklenjeni inačici in posledično ne morete spremljati tuje produkcije. Kot že zapisano, so RTV-programi uporabnikom SAT-kartice na voljo tudi v odklenjeni inačici, ki pa je umeščena v programsko shemo na bolj oddaljenem mestu. Zato vas prosimo, da po programski shemi pobrsate in poiščete odklenjene programe, da boste lahko spremljali tudi tujo produkcijo. V primeru potrebe po dodatnih pojasnilih oz. pomoči, vam predlagamo, da se obrnete na Center za pomoč uporabnikom Oddajnikov in zvez (e-naslov: ozm@rtvslo.si, tel.: +386 1 475 28 71), kjer vam bodo sodelavci z veseljem pomagali.«

V. RTV PRISPEVEK

Varuhinja je prejela več sporočil v zvezi s plačevanjem RTV-prispevka. Konkrétne zadeve je posredovala Službi za obračun RTV-prispevka, na splošna vprašanja je odgovarjala s splošnimi pojasnili in informacijami.

VI. VARUHINJA

Komu lahko prijavim neresnice v poročanju?

V odzivu **J. S.** je bilo zastavljenih več vprašanj glede primerne naslova za prijavo neprimernih oz. zavajajočih medijskih vsebin.

»Ker postaja količina zavajanj in neresnic že kar večinska plat vaših informativnih oddaj, me zanima, kako poteka pravni postopek prijave kršenja spodaj navedenega vašega pravilnika.

Komu javim? Inšpekciji? Kateri? Vrhovnemu tožilcu? Vam osebno?«

Varuhinja je gledalcu pojasnila, da je pravi naslovnik, če se želi odzvati na konkretno programsko vsebino in ga zanima varuhovo stališče. Pri tem je opozorila na priporočila za podajanje odzivov ter varuhove pristojnosti:

»Pojasnjujem še, da je varuh samoregulatorni organ, ki lahko programskim ustvarjalcem pomaga pri razumevanju pričakovanj občinstva, po drugi strani pa gledalcem, poslušalcem, bralcem in uporabnikom RTV pomaga razumeti standarde, ponudbo in okoliščine medijske produkcije.

Če ste bolj naklonjeni regulaciji, pojasnjujem, da je regulatorni organ za elektronske medije v Sloveniji [Akos](#).

Če vas zanima delovanje javnega medija, kdo in v kateri organih zastopa javnost ter kdo je komu nadrejen, vam predlagam, da se o tem seznanite na tej povezavi:

<https://www.rtv slo.si/rtv>.«

VII. SPLOŠNO

Covid-19: cepljenje, testiranje in verižna pisma

Na varuhov naslov je prispelo 142 sporočil, povezanih s cepljenjem in covidom-19. Prevladovala so sporočila, ki niso povezana z javnim medijem, ampak so vsebovala povezave na različne spletne strani z objavami o epidemiji, testiranju, cepljenju in ukrepih ter mnenja pošiljateljev do teh vprašanj. Med njimi je bilo npr. 67 verižnih pisem proti samoplačniškemu testiranju za covid-19. Več sporočil je vsebovalo pozive proti plačevanju RTV-prispevka in zahteve, da javni medij enakomerno predstavlja argumente stroke in objave na družbenih omrežjih. Prispelo je tudi 47 verižnih pisem z mnenjem o epidemiji in cepljenju, ki so vsebovala tudi protest, ker oddaja Nedeljski gost Vala 202 ni dostopna na spletu (glej poročilo na str. 23).

Na verižna pisma, mnenjska sporočila, ki so bila razposlana na številne naslove ali niso bila odziv na programske vsebine RTV Slovenija, varuhinja ni odgovarjala.

Med odzivi je bilo tudi pismo gledalke o pričakovanjih od javne televizije:

»Čutim, da je moja pravica do korektne obveščенosti o današnjih ključnih dogajanjih znova in znova poteptana, saj pravica do obveščенosti zame ne pomeni, da slišim samo stvari, ki so uradno zapovedane. Ne, želim videti širšo sliko, saj življenje ni enoznačno, ljudje pa nismo ovce (vsaj ne vsi). Prav bi bilo, da bi nam na javni TV posredovali informacije strokovnjakov, ki zastopajo uradno določena stališča, ob tem

pa tudi mnenja uveljavljenih strokovnjakov, ki si upajo izražati drugačna mnenja. So njihova spoznanja manj vredna od "uradnih"? In kdo o tem odloča?!!! Torej, uradna stališča brez cenzure soočati z mnenji, ki so znanstveno, strokovno utemeljena in temeljito preverjena in preverljiva. Tudi takih strokovnjakov je pri nas dovolj, a so njihova mnenja zatrta, odrinjena, preslišana, cenzurirana, blatena, zasmehovana, diskreditirana. Zaradi te enostranskosti ima vedno več ljudi TV zaslon samo še za odvečen "kos pohištva", če ga sploh še imajo. Vem, vem, ponavljam se.....« (D. Z.)

Pisarna varuhinje je gledalki posredovala splošen odgovor o dolžnostih javnega medija, ko gre za informacije o javnem zdravju:

»Pojasnjujemo, da morajo biti novinarji javne radiotelevizije glede spletnih objav posebej previdni in zadržani, saj po medmrežju kroži veliko, izmišljenih, anonimnih in lažnih novic ter dezinformacij, ki ne vsebujejo dejstev, ampak to to, kar si uporabniki želijo slišati, prebrati ali videti.

Če imate podatke, za katere menite, da bi bilo dobro, če bi jih novinarji preverili, jih lahko [posredujete uredništvom](#).

Varuhinja uredništvom priporoča, da so pri podajanju dejstev čim bolj natančni, da pojave in dogodke osvetlijo z različnih zornih kotov in v različnih kontekstih, od medicinskega prek pravnega do finančnega in političnega, da k besedi vabijo različne sogovornike in v pogovorih zastavljajo vprašanja v imenu javnosti. Pri tem se pričakuje, da pri spremljanju javnozdravstvenih tem upoštevajo pravila, ki so zapisana v smernici:

»V javnem mediju je pri podajanju javnozdravstvenih vsebin treba v prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam v državi in argumentom stroke. Pri obravnavi javnozdravstvenih (kakor tudi drugih strokovnih, znanstvenih itd.) tematik ni dovoljeno matematično izravnati strokovnih argumentov, ki slonijo na dejstvih in dognanjih, in nasprotnih mnenj, ki slonijo na občutkih, strahovih, nedokazanih trditvah, neprimerljivih podatkih ali podatkih, ki jih je stroka ovrгла.

Lažno uravnoteževanju (false equivalence), ko se primerja neprimerljivo, ni združljivo z odgovornim novinarstvom v javnem mediju. Dolžnost javnega medija je, da daje prednost dejstvom, strokovnim ugotovitvam pred laičnimi mnenji in laičnimi interpretacijami teh podatkov in dokazov. Vendar pa je za celovit prikaz javnozdravstvenih tematik, ki očitno tudi delijo in sprožajo nasprotovanja, treba poiskati ustrezen način za vključitev ločenih pogledov in pri tem upoštevati vsakokratni fokus, kontekst in žanr obravnave.«

PRILOGE

PRILOGA 1: Referendum 2021, kdo lahko sodeluje na referendumskih soočenjih?

Odgovor uredništev Informativnega programa Televizije in Radia Slovenija

Pri pripravi soočenj glede referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah sta uredništvi Informativnega programa Radia in TV Slovenija pridobili tudi mnenje Pravne pisarne RTV Slovenija.

Na vprašanje, ali ministrstvo oz. vlada lahko sodeluje v soočenjih, tudi če sama referendumske kampanje ne organizira, je bilo **strokovno mnenje Pravne pisarne RTV Slovenija** naslednje:

»Glede na odločitev Ustavnega sodišča pod opr. št. U-I-191/17 lahko Vlada RS sodeluje v soočenjih v primeru, da sama referendumske kampanje ni organizirala.«

Ustavno sodišče Republike Slovenije je na seji dne 25. 1. 2018 sprejela Odločbo o ugotovitvi, da so Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi ter prvi odstavek 3. člena, kolikor se nanaša na Vlado Republike Slovenije, in šesti odstavek 4. člena Zakona o volilni in referendumski kampanji v neskladju z Ustavo (U-I-197/17, Objavljeno v Uradnem listu RS, št. 6-230/2018). Odločilo je, da mora Državni zbor ugotovljene protiustavnosti odpraviti v roku enega leta po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije. Državni zbor protiustavnosti v enem letu ni odpravil. Odločba med drugim določa:

»Glede na ustavni položaj Vlade zgolj možnost, da Vlada sodeluje v referenduskem postopku, ni ustavno sporna. Vlada je upravičena, da zakon, ki ga je Državni zbor sprejel, v javni razpravi zagovarja, da predstavi svoja stališča, vključno s tem, da predstavi po njenem mnenju negativne posledice neuveljavitve zakona. Vendar pri tem delovanju ne sme oteževati ali ovirati svobode oblikovanja stališč v referenduskem postopku. Informacije mora podajati na pošten in zadržan način, pri čemer mora podajati tako informacije v prid zakonu kot tiste, ki mu nasprotujejo. Lahko pa izrazi svoje stališče o njih. Njeno informiranje mora biti torej stvarno, celovito in transparentno. Pri tem jo zavezuje dolžna skrbnost in informacij, ki jih pozna, ne sme izkrivljati ali prikrivati.

V referendumski kampanji, kot jo opredeljuje Zakon, lahko organizatorji referendumske kampanje nastopajo enostransko in s propagando vplivajo na odločanje volivcev pri glasovanju na referendumu v eno ali drugo smer. S položajem Vlade v sistemu državne oblasti pa referendumska propaganda ni združljiva. Ni ustavno dopustno, da Vlada vodi referendumsko kampanjo. Ker ji izpodbijana zakonska ureditev to omogoča pomeni prekomeren poseg v pravico do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev iz 44. člena Ustave, ki varuje pravico glasovanja na zakonodajnem referendumu iz tretjega odstavka 90. člena Ustave. Ker Vlada sploh ne sme biti organizator referendumske kampanje, si ne sme dodeliti iz proračuna sredstev, ki bi bila namenjena njenemu nastopanju kot organizatorju referendumske kampanje.«

Na podlagi zakonske zahteve 6. člena Zakona o volilni in referendumski kampanji (Uradni list RS, št. 41/07, 103/07 - ZPoIS-D, 105/08 - odl. US, 11/11, 28/11 - odl. US, 98/13, 8/15, 6/18 - odl. US) v povezavi z 10. členom in 5. odstavkom 12. člena Zakona o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 - ZDavP-1B, 105/06 - odl. US, 26/09 - ZIPRS0809-B, 9/14, 61/20 - ZIUZEOP-A) ter Odločbo Ustavnega Sodišča U-I-191/17 (Uradni list RS, št. 6/2018) in vseh pridobljenih pravnih pojasnil smo dne 9. 6. 2021 sprejeli in na spletnem portalu MMC, na Televiziji Slovenija in na Radiu Slovenija objavili Pravila Radiotelevizije Slovenija za izrabo programskega časa za predstavitev mnenj o vprašanju zakonodajnega referenduma 11. 7. 2021 V njih je določeno, da Vladi oz. ministrstvu za okolje in prostor omogočimo sodelovanje v referendumski oddaji na način, da bo to skladno z odločbo ustavnega sodišča. Minister bo tako imel na začetku oddaje možnost v časovno omejenem obsegu predstaviti svoja stališča in informacije, v soočenju pa ne bo sodeloval. Vse prijavljene organizatorje referendumske kampanje bodo, kot so to počeli v soočenjih v zadnjih letih, razdelili na nasprotnike in zagovornike zakona in jim zagotovili enakopravne tehnične pogoje. Merili bodo skupni čas zagovornikov in nasprotnikov zakona in čas posameznih nastopajočih. Zagovorniki in nasprotniki zakona bodo imeli v oddaji enak skupni čas, znotraj obeh skupin pa bodo zagotovili enako obravnavo prijavljenih organizatorjev kampanje.

Ob tem naj poudarimo, da sta koncepta soočenj na Radiu in Televiziji Slovenija usklajena.

Lep pozdrav,

Nataša Rijavec Bartha

Vodja projekta Referendum 2021

Informativni program Televizije Slovenija

PRILOGA 2: Protest zaradi predvajane skladbe

Pojasnilo direktorja Radia Slovenija

Spoštovani,

dan oziroma dva po predvajanju skladbe Operacija Juriš izvajalcev Nikolovski in Jadranka Juras v programu Vala 202 sem pridobil podrobne informacije o skladbi oz. predvajanju te skladbe, od odgovornega urednika Vala 202 pa dan kasneje, 29. junija 2021, prejel tudi pojasnilo o okoliščinah predvajanja. Tako je običajno pri predvajanih skladbah, ki bi utegnile kakorkoli odstopati od standardov za naše programske vsebine, ki jim sledijo glasbeni uredniki in uredniki pri izboru predvajane glasbe na vseh programih.

Gre za primer skladbe iz zvrsti hip hopa z družbeno angažiranim besedilom, kar samo po sebi ne more biti niti razlog niti prepreka za predvajanje v naših programih. Takšna kombinacija pogosto narekuje tudi bolj eksplicitna, normativno manj običajna, odstopajoča, mejna, tudi sporna besedila. Prav besedilo omenjene skladbe je bilo razlog za dodatno preverjanje ustreznosti predvajanje vsebine.

Kontekst

Živimo v času radikaliziranega družbenega diskurza, ko postaja komuniciranje s surovimi izrazi, zmerjanjem, žaljivkami, zavajanjem, obtožbami ipd. sprejemljivo in domala 'normalno' na vseh, tudi najvišjih ravneh družbe. Od takšnega komuniciranja, kakršno je še nedavno veljalo vsaj za vprašljivega, nizkega, nesprejemljivega, se velikokrat ne ograjujejo niti najvidnejši predstavniki politične moči in družbenega življenja, še več, zdi se, da ga z lastnim zgledom narekujejo in spodbujajo. Kdaj nehote, žal pa kdaj tudi namenoma se takšna komunikacija legitimira in postaja družbeno sprejemljiva norma.

To sproža odzive med njimi samimi, še bolj žalostno pa je, da povzroča erozijo izražanja in radikalne odzive v komunikaciji v vseh sferah družbe, med gospodarstveniki, znanimi osebnostmi, kulturniki, ustvarjalci na najrazličnejših področjih, tudi v glasbi. Skozi glasbo se že od nekdaj izražajo različna občutenja, tudi izražanje protesta, nestrinjanja z družbenimi razmerami, s politično situacijo...še posebej v rocku, rapu, hip hopu in široki paleti alternativne glasbe se pogosto pojavijo družbena kritična besedila, kar je povsem legitimna oblika izražanja in ustvarjanja.

Protest, tudi upor se skozi zgodovino pogosto izkaže kot gonilo napredka in generator razvoja.

In to na Radiu Slovenija razumemo in sprejemamo. Dopuščamo kritično izražanje, tudi skozi besedila skladb, tudi do nosilcev moči, tudi do političnih akterjev.

Po drugi strani pa je naloga javnega radia, da skrbi za kakovostno raven po glasbeni in besedilni ravni. To pomeni, da mora glasbeni izbor predvajane glasbe zadostiti kriterijem javnega radia, da so vse skladbe glasbeno na sprejemljivi ravni, besedila pa skladna oz. v duhu načel poklicne etike.

V družbeno angažiranih besedilih, ki so v hiphopovskih skladbah pogosta, je ta meja še posebej spolzka, predvajanje pa včasih občutljivo.

Eden naših ključnih ciljev je predvajati široko paleto kakovostne, raznolike glasbe, podpirati glasbeno ustvarjalnost v najširšem pomenu besede, glasbeno izražanje vseh vrst. Za ilustracijo naj navedem, da je Val 202 v juniju predvajal več kot 3800 različnih skladb, Prvi program pa kar 5700 različnih skladb. Za nekatere zvrsti vemo, da jih spremljajo in predvajajo samo programi javnega radia, ta namreč ne sme pristati samo na kriterij všečnosti, sicer se bo izenačil s komercialnimi mediji.

O konkretnem primeru

Javni radio ni in ne sme biti podaljšek katerekoli oblasti, zato ni državni, v njegovih programih je dopustna družbena kritika tudi v besedilih skladb, po drugi strani pa ne sme krepiti ali spodbujati sovražnosti, nestrpnosti ali napeljevati k nasilju, tudi če je to zgolj posledica možnih interpretacij besedila. Na Radiu Slovenija ne želimo podpirati komunikacijske erozije v družbi, ne pristajamo nanjo, ne želimo poglobljati ideološkega boja na katerikoli strani in sploh biti njegov del.

Iz podrobnega pojasnila odgovornega urednika Vala 202 pa tudi po moji oceni omenjena skladba ni v skladu z vsemi strokovnimi kriteriji za predvajanje, saj bi se lahko njeno besedilo v nekaj delih razumelo bodisi kot pozivanje k nasilju ali spodbujanje ideološkega boja oz. ima homofobno konotacijo.

V pojasnilu ocenjujemo, da je šlo pri uvrstitvi skladbe v program oz. sistem za predvajanje za profesionalni zdrs in obžalujemo, če je predvajanje kogarkoli prizadelo. Kot direktor sem odredil ustrezen formalni ukrep.

Priloga: pojasnilo odgovornega urednika Poročilo o predvajani programski vsebini

Lep pozdrav,

Mirko Štular

Direktor Radia Slovenija

Pojasnilo odgovornega urednika Vala 202

Skladba *Operacija Juriš* v izvedbi Nikolovskega in Jadranke Juras je bila doslej na Valu 202 predvajana dvakrat. Prvič v soboto, 26. junija 2021, ob 13:56, drugič pa v nedeljo, 27. junija 2021, ob 21:39.

Prvič je bila skladba predvajana kot del tematskega programskega pasu, namenjenega refleksiji protestnih gibanj od obdobja osamosvajanja do danes. Tako so se v sobotnem programu med 10.30 in 15.00 zvrstili številni krajši intervjuji, ki so jim sledile angažirane skladbe. Pogovoru s Tonetom Stojkom denimo *A Change Is Gonna Come* – Sam Cooke, po Igorju Bavčarju skladba *I Fought The Law* – The Clash, po Barbari Rajgelj pesem *Get Up, Stand Up* – Bob Marley itn. Po enakem principu je bila predvajana tudi skladba *Operacija Juriš*. Tik pred predvajanjem je sicer voditeljica programa prebrala nujno prometno informacijo, zatem se je brez dodatne izpostavitve predvajala skladba, po predvajanju je voditeljica omenila izvajalca in naslov skladbe, zatem pa takoj nadaljevala z napovedjo naslednje programske vsebine. Skladba je bila drugič predvajana v nedeljskem večernem programu brez posebne napovedi. Gre namreč za termin, ko pogosteje predvajamo glasbo z roba popularne glasbene produkcije, na programu pa nimamo voditelja, zato med skladbami občasno predvajamo zvočni identifikacijski znak Vala 202.

Pesmi v preteklosti nismo predvajali, niti je nismo umestili v arhiv skladb. Glasbeno uredništvo je namreč po poslušanju skladbe – kar je praksa, ko prejmemo novo glasbo – presodilo, da kakovostno ne ustreza merilom za predvajanje na Valu 202. O predvajanju se je na pobudo avtorice tematiziranih govornih vsebin – o protestih, ki so pomembno zaznamovali 30 let samostojnosti – odločil urednik glasbenega uredništva, ki je presodil, da pesem izjemoma predvajamo v kontekstu tematiziranega programa, torej kot navezavo na predhodne govorne vsebine, kot primer angažirane pesmi, ki odseva duh časa. V ta namen je tematski del glasbe umestil (v petek, 25. junija) v za to namenjeno digitalno mapo, sicer shranjeno v sistemu za predvajanje glasbe (Dalet), a umeščeno izven glavnega toka predvajanja. Takšna praksa je izjema, ki se je zaradi lažje organizacije in realizacije programa poslužujemo ob programskih projektih, ko program zahteva več prilagodljivosti, ustvarjalci programa pa zato glasbo, glede na vsebine, črpajo iz za to namenjenih digitalnih map. Pesem pa je bila zaradi odločitve urednika glasbenega uredništva in petkove umestitve v digitalni sistem v času podaljšanega prazničnega vikenda vidna in na voljo za predvajanje ostalim glasbenim opremljevalcem, vključno z nedeljskim večernim.

Glasbeno uredništvo je torej že v preteklosti presodilo, da skladba ne ustreza merilom za predvajanje na Valu 202, zato je pred 25. junijem 2021 niti nismo umestili v digitalni sistem za predvajanje glasbe. Uredniška ekipa, vključno z urednikom glasbenega uredništva, meni, da sprejeta odločitev o izjemi glede predvajanja ni bila dovolj domišljena. Kar pa je vodilo tudi do drugega predvajanja. Nastalo situacijo obžalujemo. Po intenzivnih uredniških debatah smo v izogib ponovitvi sprejeli odločitev o krepitvi sistema varovalk in uredniške verige. Sistem je doslej deloval, ga pa očitno moramo izboljšati.

Zato bomo procese dela prilagodili na naslednje načine:

- ob programskih projektih bo urednikom v verigi brez izjem omogočen pravočasen vpogled v digitalne mape za predvajanje glasbe,
- glasbeni uredniki bodo glasbene opreme pripravili najkasneje do 12.00 dan pred predvajanjem,
- v primeru vikenda bodo glasbeni uredniki glasbene opreme pripravili najkasneje do 12.00 v petek.

Skladbe *Operacija juriš* od ponedeljka (28. junij 2021) ni več v sistemu za predvajanje glasbe.

Hip hop je specifičen žanr z mestoma pretiravajočim jezikom, avtorja skladbe *Operacija Juriš* sta v svoji sporočilnosti vse čas vsaj dvoumna in ne povsem eksplicitna, zato so tudi interpretacije lahko različne. Predvajanje posamične skladbe v programu tudi ne pomeni strinjanja s sporočili avtorjev. Kljub temu pa smo do besedila zadržani in vztrajamo pri prvotni odločitvi, da skladba ni ustrezna za redno rotacijo, kar je glasbeno uredništvo, na čelu z urednikom uredništva za glasbo, ugotovilo že ob izdaji skladbe. Uredniška ekipa Vala 202 je do skladbe zadržana ne le zaradi brezčutne zgodovinske analogije, temveč tudi zaradi – resda posredne – v podtonu lahko homofobno razumljene opazke v delu besedila.

Dvakrat predvajana skladba je bila sicer zgolj ena iz obsežnega nabora slovenske glasbe v prazničnem tednu na Valu 202, ko smo v jutranjem programu na živih koncertih gostili tudi Ota Pestnerja, Majo Založnik in Roka Goloba s pesmijo *Moja dežela*, Tomaža Domicelja s *Slovenskega naroda sin* in številne druge. Samo v petek, na praznik, pa smo med 5.00 in 19.00 predvajali 143 domačih skladb in le štiri tuje, še te v sklopu Popevke tedna, dan pa sklenili z ekskluzivnim radijskim prenosom nastopa velikana domače elektronike DJ Umka na dogodku Urbano dejanje.

S spoštovanjem,

Nejc Jemec

Odgovorni urednik Vala 202

PRILOGA 3: Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi

Poročilo varuhinje v zadevi Nedeljski gost/poklicni standardi (odziv uredništva, mnenje, priporočila)

Varuhinja je prejela osem odzivov, povezanih z **oddajo Vala 202 Nedeljski gost, ki je bila na sporedu 11. julija 2021**. V njej se je z dr. Tomažem Makovcem, biokemikom in farmaceutom, asistentom na Inštitutu za biokemijo in molekularno genetiko Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, pogovarjal novinar Damjan Zorc.

Uredništvo je po predvajanju oddaje presodilo, da vsebina ne ustreza standardom javnega medija in se odločilo, da pogovora ne arhivira na spletu. Na spletišču je objavljen zapis z napovedjo oddaje, namesto posnetka pa je objavljeno [opravičilo poslušalcem](#), v katerem mdr. piše:

»Gost, dr. Tomaž Makovec z Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, je v oddaji delil svoja mnenja. Težava je, da ob izrekanju polemičnih stališč ni dobil niti enega kritičnega vprašanja in da ni bil izražen niti kakršen koli dvom o njegovem mnenju. Gostu je bilo tako med drugim omogočeno širjenje sporočil, ki ogrožajo zdravje ljudi. Intervjuja zato ni v arhivu. Izpostavljene teme bi se dalo nagovoriti v drugačnem formatu oddaje ob ustrezni novinarski izvedbi.«

I. Odzivi občinstva in pojasnilo/vprašanje odgovornega urednika

Šest poslušalcev je varuhinjo vprašalo, kako naj dostopajo do posnetka, dva pa sta protestirala proti uredniški odločitvi.

»Opravičujete se za predvajano vsebino, ki je bila delu poslušalstva všeč. Ne opravičujete se za umik radijske vsebine, ki je bila delu poslušalstva zanimiva in vredna poslušanja, temveč se opravičujete za predvajanje kot tako. In s tem zanikujete možnost za objektivno (pa tudi subjektivno) oceno poslušanega pri poslušalcih vaših programov. (...) Ste na Radiu Slovenija zavezani cenzuri vsebin, ki ne ustrezajo interni predstavi objav v oddajah, ki so vnaprej napovedane?« (B. M.)

»Že leto in pol poročate o kovidu izrazito enostransko in nikoli ne postavite nobenega kritičnega vprašanja ali dvoma o mnenjih vaši sogovornikov. Tako, da vas ljudje, ki bi radi dobili relevantne informacije sploh več ne poslušajo. To so oddaje za katere bi se morali opravičiti.« (V. K.)

Varuhinja je za dodatno pojasnilo glede programske vsebine in uredniške odločitve, da se posnetek ne arhivira, zaprosila odgovornega urednika Vala 202 **Nejca Jemca**, ki je odgovoril:

»Posnetku pogovora so lahko poslušalci na val202.si prisluhnili še osem ur po predvajanju. Možnost poslušanja za nazaj ponujamo za ves program. Tokratne oddaje Nedeljski gost pa izjemoma nismo arhivirali.

Po nedeljski objavi pogovora v programu – kar se je zgodilo mimo uredniških dogovorov – smo tehtali med dvema izbira. Namesto objave posnetka v digitalnem okolju z uredniškim pojasnilom, smo skušali širjenje vsebine zamejiti. Ne le zato, ker pogovor, kakor je bil izveden, na več mestih krši Poklicna merila in načela

novinarske etike v programih RTV Slovenija, temveč je bilo gostu omogočeno širjenje zdravje ogrožajočih sporočil, polemična mnenja pa niso bila sproti razjasnjena.

Razlog, da intervjuja nismo objavili, niso nagovorjene tematike. Teme pretirane rabe antidepressivov, polifarmacije, povezav med farmacijo in medicino idr. je treba kritično pretresati – kar smo v oddajah na Valu 202 že počeli. V primeru tokratnega Nedeljskega gosta pa so bile številne zdravstveno občutljive teme izpostavljene tako površno, da bi lahko predvsem pri ljudeh v stiski in z bolezenskimi stanji posredovana sporočila zbudila vtis o smiselnosti opustitve zdravljenja, češ da zdravljenja, preventivni pregledi in skorajda medicina kot celota nimajo smisla.

Omogočanje dodatnega širjenja takšnih sporočil – kar bi storili z objavo na spletni strani in med podkasti – bi bilo po mojem mnenju neodgovorno. Objava v etru je bila napaka. Z objavo v digitalnem okolju bi jo ponovili in potencirali.«

Odgovorni urednik je varuhinji omogočil poslušanje posnetka in jo prosil, da poda mnenje o skladnosti vsebine s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike.

II. Varuhinja o odgovornem poročanju o javnem zdravju

Varuhinja posebej poudarja (in ponavlja), da je v javnem mediju dovoljeno govoriti o vseh družbenopomembnih in zanimivih vprašanjih, da ni tabujev ali prepovedanih gostov, kar velja tudi za vsebine v sferi znanosti, medicine, farmacije ali javnega zdravja, vendar ob doslednem spoštovanju programskih, poklicnih in etičnih standardov javnega medija, z ustrezno opredelitvijo fokusa, konteksta in žanra obravnave ter upoštevanju zasnove posameznih oddaj ali programskih pasov.

Pri temah, ki lahko vplivajo na zdravje posameznikov ali javno zdravje velja še posebna odgovornost novinarjev, urednikov in medija v celoti, da se vsebine posredujejo natančno, nedvoumno, preudarno in tenkočutno, brez elementov senzacionalizma. Pomembno je, da so k besedi povabljeni strokovni in kompetentni sogovorniki, da se uporabijo in navajajo le preverjeni in znanstveno potrjeni viri ter da se dejstva in razlage posredujejo na način, ki pri občinstvu ne more ustvariti napačnega vtisa, da gre za medicinske nasvete, ki jih smejo podajati le zdravniki.

V času pandemije je treba še pozorneje slediti Poklicnim merilom in načelom novinarske etike, zlasti tč. 10.2. [Odnos do zdravja](#) ter upoštevati varuhinjina [priporočila](#) za poročanje o javnem zdravju, ki jih je od marca 2020 večkrat posredovala uredništvom, se o njih pogovarjala z uredniki in novinarji, jih javno pojasnjevala ter objavljala v mesečnih poročilih in novicah. Ko gre za zdravje ljudi, je tem bolj pomembno kritično presojeti informacije z družbenih omrežij in nepreverljivih spletnih ali drugih virov (tč. 1. 3. [Preverjanje dejstev](#)). Javni medij se mora v teh okoliščinah izogibati senzacionalizmu in posredovanju parcialnih podatkov, ki begajo občinstvo in mu ne pomagajo pri odgovornem in informiranem državljskem ravnanju, kar je tudi ena od dolžnosti javnega medija (gl. [Programski standardi](#), o delovanju RTV Slovenija v interesu javnosti).

III. Varuhinjine ugotovitve o predvajani vsebini

V napovedniku oddaje je bil gost predstavljen kot medicinski in farmacevtski strokovnjak, ki mu kot dolgoletnemu »žvižgaču« nihče noče prisluhniti, ko opozarja, da zdravniki paciente »po nepotrebem in na pamet zasipajo z recepti«, in sicer v spregi s farmacevtski, ki so jim »prva in edina skrb delničarji in ne bolniki«.

Pogovor je tekel o uradni medicini, zdravnikih, zdravstvenih ukrepih in politikah, zdravilih, farmaciji, posameznih boleznih in bolezenskih stanjih ter epidemiji.

Novinar je navajal osebne izkušnje in mnenja o nepotrebnosti ali škodljivosti zdravil in nekompetentnosti zdravnikov, ki so jim pacienti prepuščeni na milost in nemilost, navedb pa ni podkrepil z dejstvi ali viri. Gostu je zastavljal mnenjska in sugestivna vprašanja o slabostih uradne medicine, podrejenosti zdravnikov farmacevtski industriji in filozofiji kapitala oz. zaslužka.

Gost in novinar sta izrekala kontroverzne, skrajne in pavšalne trditve, se med seboj strinjala in dopolnjevala. Na ravni spročenega klepeta, brez sklicevanja na konkretne vire, dokaze, preverjena dejstva oz. znanstvena dognanja sta govorila o domnevni neutemeljenosti, nesmiselnosti in škodljivosti posameznih medicinskih metod, npr. o preventivnih akcijah za zgodnje odkrivanje bolezni oz. presejalnih testih.

Gost je polemiziral z metodami odkrivanja in zdravljenja bolezni oz. bolezenskih stanj, kot so rak na dojki, rak na materničnem vratu in rak na prostati. Veljavne ukrepe oz. doktrine za preprečevanja samomorilnosti, zdravljenje depresije oz. depresivnih stanj, znižanje povišanega holesterola in krvnega tlaka je označil za pretirane ali nepotrebne. Zanimal je koronavirusno pandemijo ter covid-19 primerjal z gripo. Namesto zdravil je priporočal vitamine in krepitev imunskega sistema.

Varuhinja pritrjuje odgovornemu uredniku programa, da je bila objava takšne vsebine v radijskem etru napaka, saj pogovor, kot je bil izveden, ne dosega standardov javnega medija, kot so opredeljeni z določili Poklicnih meril in načel novinarske etike. Programska vsebina je bila tudi v neskladju z zasnovo oddaje in v nasprotju z varuhinjini priporočili za poročanje o javnem zdravju. Uredniška odločitev, da vsebina ni spletno arhivirana oz. dostopna v digitalnem okolju, je po varuhinjini presoji pravilna.

IV. Varuhinjino mnenje o zasnovi, žanru in vodenju oddaje

Oddaja Nedeljski gost je **po zasnovi** daljša pogovorna oddaja, v kateri so portretirani izstopajoči posamezniki in predstavljeni njihovi dosežki. Skozi pogovor poslušalci izluščijo gostov ustvarjalni opus, njegovo življenjsko pot, vodilo in razmišljanje, kaj ga dviga iz povprečja oz. kako in s čim je vtisnil pečat družbi, lahko pa tudi podrobneje spoznajo njegovo konkretno stvaritev oz. presežek, ki je bil povod za izbor gosta. Konkretna oddaja je odstopala od te zasnove, saj v ospredju pogovora ni bil gost, temveč dogajanje v družbi, s poudarkom na domnevnih deviacijah v zdravstvu in farmaciji ter znanstvenih razhajanjih, tudi v kontekstu pandemije. Tako kot oddaja že po zasnovi ni namenjena analizi ali razčiščevanju kompleksnih pojavov, tudi intervju (pogovor z enim gostom) že po naravi in

pravilih žanra ni primeren za obravnavo tako občutljive tematike, saj z enosmernimi pogledi ne omogoča strokovne polemike oz. kakovostnega soočenja dejstev, mnenj in pogledov.

V presoji pogovornih vsebin, zlasti **žanra intervju**, je vselej treba izhajati iz deljene vloge med spraševalcem in vprašanim. Teža odgovornosti za javno izgovorjeno besedo je vedno na tistem, ki jo izreče. To pomeni, da v intervjujih spraševalec ne more biti odgovoren za trditve, ki jih izreče vprašani. Vendar pa **novinar, ki sprašuje, nosi odgovornost za to, kar pove sam, kakor tudi za takšno vodenje pogovora, ki zagotavlja razčiščenje nejasnosti, kontroverznih izjav ali premalo argumentiranih trditev**. Voditelj pogovora mora v imenu javnosti intervjuvancu zastaviti vsa vprašanja in podvprašanja, s katerimi se razčisti kategorične ali dvoumne izjave, ki niso (dovolj) podkrepjene z dejstvi, ki so v nasprotju z znanimi dejstvi ali širokim družbenim/strokovnim soglasjem. **Odgovoren je za temeljito pripravo na pogovor, v prvi vrsti za to, da vprašanja slonijo na preverjenih podatkih, da se v vprašanih ne pomešajo njegova osebna mnenja, ugibanja in komentarji ter dejstva**. Voditelju ni mogoče oporekati pravice do angažiranega sodelovanja v empatičnem dialogu in izrekanja poklicnih sodb, ki temeljijo na dejstvih, nikakor pa mu **ni dovoljeno tematike prikazovati le skozi optiko lastnih prepričanj, s poudarjanjem določenih možnih pogledov in razlag, ob hkratnem zamolčevanju enako ali celo bolj pomembnih podatkov**. Bistveno je tudi, da **novinar ohranja čustveno distanco do teme pogovora in sogovornika ter kritičen odnos do povedanega, saj pogovora ne vodi v svojem imenu in zase, temveč v imenu občinstva in za javnost**. Voditelj bi se moral distancirati od posmehljivih izjav o zdravnikih, profesorjih, farmacevtih oz. od trditev, ki so v stroki nepriznane ali ovržene. Pri tem je pomembno zavedanje, da občinstvo od javnega medija pričakuje verodostojno informacijo in se tudi zanese, da je javni medij pravi vir takšnih informacij.

Odgovornost je temvečja v pogovorih, ki se nanašajo na zdravje, saj se morajo programski ustvarjalci javnega medija zavedati potencialnega vpliva na odločitve ljudi, še posebej v družbenem kontekstu, ki ga zaznamujejo pandemija, pandemična izčrpanost, dileme glede cepljenja ter vladnih in javnozdravstvenih ukrepov ter splošen skepticizem in tudi teorije zarot.

Pravilno ravnanje novinarjev javnega medija je podrobno opisano v več določilih Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki jih voditelj ni spoštoval: 1.1 [Natančnost](#), 1.2 [Nepriustranskost](#); 1.5 [Odgovornost](#), 1.8 [Pravičnost](#), 9.1 [Voditelji oddaj](#), 5.6 [Intervju](#), 10.2 [Odnos do zdravja](#), 17 [Obvezno posvetovanje z uredniki](#).

To so tudi določila Poklicnih meril in načel novinarske etike, na katera varuhinja velikokrat opozarja, posebej v obravnavi pritožb na posamezne pogovorne oddaje in posredovanje informacij o zdravju; v zvezi s tem je podala že več priporočil (gl. [letna poročila 2017-2020](#)).

IV. Varuhinjino mnenje o (ne)objavi vsebine na spletu

Odločitev, da se programska vsebina izjemoma ne arhivira na spletu oz. ne predvaja v digitalnem okolju je po varuhinjinem mnenju skrajni ukrep, ki ga uredništva sprejmejo, ko presodijo, da nimajo druge možnosti, ker je bila programska vsebina poklicno in etično sporna, ker bi lahko škodljivo vplivala na ravnanje in odločanje ljudi, ker bi lahko nepopravljivo prizadela integriteto posameznika itd. Pri tem morajo predvideti, da bo del

občinstva takšno potezo sprejel kot kronski dokaz, da javni medij prikriva in zamolčuje pomembne informacije. Varuhinja meni, da je pri odločanju treba tehtati, katera od dveh slabih rešitev (objava sporne vsebine ali tveganje očitkov o cenzuri) je manj škodljiva.

V konkretnem primeru varuhinja meni, da je bila uredniška odločitev pravilna, saj bi lahko širjenje nepreverjenih, dvomljivih, netočnih in strokovno spornih sporočil lahko imelo negativne posledice na zdravje ljudi. Odločitev je bila sprejeta hitro, v spletni objavi pa tudi ustrezno pojasnjena, uredništvo se je za napako opravičilo.

Kot pričakovano, pa je imela ta odločitev tudi negativne posledice na zaupanje občinstva. Poleg osmih odzivov, ki so bili povod za obravnavo, je treba omeniti še, da je v varuhov nabiralnik prispelo še 41 verižnih pisem, v katerih občinstvo, ki nasprotuje cepljenju in proticovidnim ukrepom, od javnega medija zahteva objavo oddaje in drugačno poročanje o epidemiji. Varuhinja sicer v množičnih dopisovanjih ne sodeluje in na verižna pisma ne odgovarja.

V tej zadevi je smiselno spomniti na sorodno zadevo iz aprila 2020, ko je varuhinja le nekaj tednov po razglasitvi epidemije obravnavala pritožbe na radijski intervju na Prvem, ki je bil umaknjen iz spletnega arhiva ([Zadeva radijski intervju/umik objave](#)).

V. Priporočila uredništvu Vala 202 in programskim ustvarjalcem RTV Slovenija

Odgovornemu uredniku Vala 202, varuhinja **priporoča sprejetje takšnih ukrepov, ki bodo zagotavljali pravilno delovanje verige odločanja, ustrezno načrtovanje programskih vsebin in preprečili ponovitev napake** oz. objave programskih vsebin »mimo uredniških odločitev«. Urednikom in novinarjem Vala 202 priporoča podrobno **seznanitev z vsemi določili Poklicnih meril in načel novinarske etike**, ki so navedena v tem poročilu, ter **poglobljeno notranjo razpravo o tč. 17. teh meril** (obvezno posvetovanje z uredniki).

Vsem uredništvom RTV Slovenija v morebitnih podobnih primerih **priporoča, da se za umik vsebin s spleta (digitalnega okolja) odločijo le v skrajnih primerih in da najprej pretehtajo, ali bi zadostovalo ravnanje v skladu s tč. 5.6. Poklicnih meril in načel novinarske etike** (»Kadar se uredniki odločijo, da v posameznih oddajah intervjuvajo osebo ali osebe, ki izražajo skrajna stališča o določenih vprašanjih, so dolžni v naslednjo enako oddajo povabiti k intervjuju tudi osebo ali osebe, ki izražajo nasprotna stališča.«).

Vsem programskim ustvarjalcem RTV Slovenija varuhinja **vnovič priporoča seznanitev s priporočilom za poročanje o javnem zdravju**, glede odgovornega poročanja o samomorih pa **dosledno upoštevanje [smernic NIJZ](#)**.

Ilinka Todorovski

Ljubljana, 11. avgust 2021

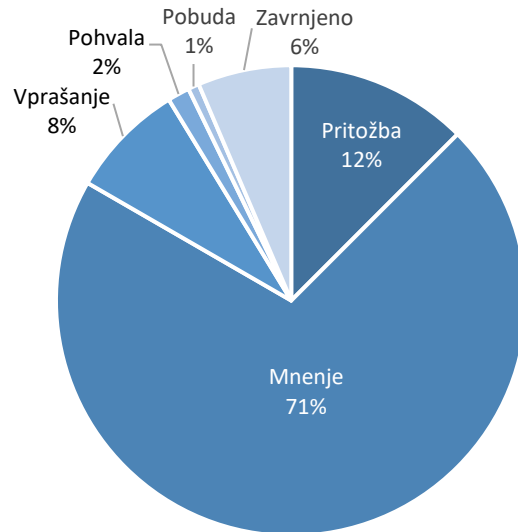
STATISTIKA

	JULIJ 2021	JUNIJ 2021	JULIJ 2020
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	36	32	70
Informativni program	21	17	52
Kulturno umetniški program	2	4	9
Razvedrilni program	1	2	1
Športni program	4	0	1
Program plus	2	2	3
Ostalo	6	7	4
REGIONALNI CENTER / TV program	1	0	0
Televizija Maribor	1	0	0
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	16	9	14
Radio Prvi	6	5	11
Val 202	10	3	1
Koper	0	0	1
Radio Maribor	0	0	1
Ostalo	0	1	0
MMC			
SKUPAJ	13	3	14
Novinarske vsebine	3	3	7
Uporabniške vsebine	9	0	6
Storitve	1	0	1
PROGRAMI ZA NARODNOSTNI MANJŠINI			
SKUPAJ	1	0	0
TV Capodistria	1	0	0
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	197	73	45
Jezikovna kultura	2	4	5
Oglaševanje	9	1	1
Dostopnost in prilagojeni programi	1	2	0
RTV prispevek	7	1	2
Tehnične zadeve	2	4	3
RTV SLO - splošno	156	26	10
Programski svet	0	0	0
Varuhinja	0	1	2
Ostalo	3	4	2
Zavrnjena obravnava	17	30	20
VSI ODZIVI	264	117	143

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	264
Pritožba	33
Mnenje	187
Vprašanje	21
Pohvala	4
Pobuda	2
Zavrjneno	17

SKUPAJ	264
Elektronska pošta	213
Spletni obrazec	21
Pismo	2
Telefon	28

